

DARBININKAS

Vol. LXXVIII, Nr. 44
Lapkričio - November 12, 1993 Penktadienis-Friday

SECOND-CLASS
Postage paid at Brooklyn, N.Y.

341 Highland Blvd. Kaina
Brooklyn, N.Y. 11207 \$ 1.00

LIETUVOJE IR APIE LIETUVĄ

-- Sąjūdžio ketvirtasis suvažiavimas įvyks gruodžio 18 d. Pagrindinis klausimas, kurį numatoma suvažiavime aptarti - Sąjūdžio ateitis.

-- Lietuvos prezidento A. Brazausko dekretais naujuoju socialinės apsaugomos ministro (vietoj atsistatydinusio T. Medaickio) paskirtas Laurynas Mindaugas Stankevičius, o krašto apsaugos ministru paskirtas Linas Antanas Linkevičius (vietoj atsistatydinusio Audriaus Butkevičiaus). Naujojo krašto apsaugos ministro biografijoje yra ir šios eilutės: darbo komjaunimo Centro Komitete, buvo TSKP narys, dabar - LDDP narys.

-- Lietuvos specialiosios tarnybos imasi tam tikrų priemonių Aukščiausiojo Teismo pirmininko M. Lošio saugumui užtikrinti po anoniminio grasinimo susprogdinti jo namą.

-- Baltijos jūros valstybių posėdis vyko Karaliaučiuje spalio 27-29 d. Jame aptartas Baltijos šalių ekonominis integravimas.

-- Ginklų ir karinės technikos perteklius iš Čekijos Respublikos arsenalu, kurių vertė 2 mln. kronų, bus perduotas kaip pagalba Lietuvos kariuomenei. Tokį nutarimą priėmė Čekijos vyriausybė.

-- Lietuvos krašto apsaugos ministerijoje akredituota JAV gynybos ministerijos ir karinių oro pajėgų atašė pulkininkė Tiju Kera.

-- Lietuvos bankų biržos oficialus atidarymas įvyko spalio 26 d. Biržoje dabar galima pirkti ir parduoti tik konvertuojamą valiutą. Vėliau numatoma prekiauti ir nekonvertuojama, NVS šalių valiuta, kreditaiz depozitais, atlikti kitas bankų operacijas. Sumokėję tūkstančio litų stojamąjį mokestį biržoje galės prekiauti Lietuvos bankas bei jame įregistruoti bankai ir kredito įstaigos.

-- Lietuvos Seimo posėdyje pranešta, kad bankų vadovų mėnesio atlyginimai yra apie 2,500, tai yra vos ne trigubai didesni už Lietuvos Prezidento ir 50 kartų didesni už vidutinį žemdirbių atlyginimą.

-- Į apyvartą nuo lapkričio pradžios, pertvarkant komercinių bankų rezervus, turėtų patekti apie 20 mln. litų. Komercinių bankų privalomi 12% įstatinio kapitalo rezervai iki lapkričio 1 d. buvo formuojami taip: 25% litais, 75% valiuta. Dabar šie rezervai sudaromi vien valiuta.

-- Finansų ministras E. Vilkelis spalio 28 d. vyriausybės vardu pateikė Seimui įstatymo projektą dėl brangių turta įsigyjančių Lietuvos gyventojų pajamų deklaravimo. Pagal jį, brangių laikytinas iš karto ar dalimis įsigyjamas turtas, kurio kaina didesnė kaip 25,000. Vyriausybė siūlo, kad šis įstatymas pradėtų galioti nuo kitų metų sausio 1 d.

-- Kandidatai į Lietuvos banko valdybos pirmininko postą jau minimi Seimo ir vyriausybės užkulisuose. Manoma, kad realiausia yra Žemės ūkio banko valdybos pirmininko Prano Vilūno kandidatūra. Minimos taip pat Lietuvos Taupomojo banko valdybos pirmininko Vynganto Bubnio ir Valsybinio Komercinio banko valdybos pirmininko Kuzio Ratkevičiaus pavardės.

TAMSAI ŠVIESŪS LIETUVOS BANKO KORIDORIAI

— Ar R. Visokavičius yra kaltas? —

Šiuo metu Vilniaus miesto prokuratūroje tiriama byla dėl Lietuvos banko paskirtų 20 milijonų litų sumos "Litimpex" bankui teisėtumo. Ekspertų, tyrusių su šia istorija susijusius dokumentus, išvadose teigiama, kad R. Visokavičius, piknaudžiaudamas tarnybine padėtimi, talkinant pavaldiniams ir "Litimpex" bankui, padarė žalą valstybei.

Ekspertų išvadose atkreipiamas dėmesys ir į kitus Lietuvos banko vadovo veiksmus, nesusijusius su 20 mln. Lt istorija - 1993 m. liepos 12 d. vykusiame posėdyje neteisėtai gautas pelnas valiuta, įskaitytas į specialų fondą valiuta, net nenurodant pelno sumos (įdomi buhalterija!); per 7 mėnesius 2,8 karto padidino išlaidas darbuotojų atlyginimams, banko lėšomis mokėdavo už savo rašinių publikacijas laikraščiuose ir t.t. Žodžiu, per nepilną pusmetį R. Visokavičius padarė tiek, kiek kitas nebūtų suspėjęs ir per 10 metų.

Spalio 21 d. aplink R. Visokavičių pakibo ne tik Lietuvos prokuratūros, bet ir LDDP daugumos Seime nepasitikėjimo debesis. Pirmasis kaltinamąjį kalbą tarė Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkas Jaskelvičius. Pasipylė kaltinimai, kad Visokavičius trukdė supirkinėti produkciją, ir "Lietuvos ūkis nuskurdo". Atkreiptas dėmesys ir į "neteisėtą pelno paskirstymą".

Tuo tarpu banko valdytojas Visokavičius elgėsi ramiai. Žurna-

listams jis pasakė, kad prokuratūra jo areštuoti dar neketina; jis buvo du kartus apklaustas - ir visa "byla".

Seimui Visokavičius pareiškė, kad Lietuvos banko monetarinei politikai buvo trukdoma įvairiais metodais: atgaivintos "sovietinės instrukcijos" ir vadovavimas telefonu; LDDP nepasitikėjimas pagrįstas melagingais kaltinimais Lietuvos bankui. Lietuvos bankas buvo kaltinamas lito kurso svyravimu, nors procesai buvo valdomi. Pastarasis kaltinimas tikrai įdomus: net kaimo moterėlei Lietuvoje buvo aišku, kad prieš atvykstant Popiežiui lito vertė pakils (nes taip nori valdžia), bet Lietuvos vyriausybė pasirodė, kad procesas nebekontroliuojamas.

R. Visokavičius pasigyrė, kad Lietuvos pinigai per trumpą laiką pripažinti užsienio valstybių, tačiau kokios konkrečios valstybės pripažįsta litą, niekam neteko išgirsti. R. Visokavičius teigė, kad Lietuvos banko valdytojo atlyginimas - 1600 litų, pavaduotojo - 1200 litų, iš kurių dar 30% atskaitoma mokesčiams.

Ministras pirmininkas Šleževičius apkaltino Visokavičių, kad Lietuvos ūkis kenčia sunkumus dėl kreditų stokos, o banko pelnas eina "Mercedes" automobiliams ir "beataidairiški dideliems atlyginimams".

Tačiau diskusijoje iššaiškėjo ir kitos nuomonės. V. Landsbergis pažymėjo, kad Visokavičius daromas "atlaidų ožiu", nes valdantieji

nesusitvarko su ūkinėmis problemomis.

Panašią poziciją užėmė ir G. Vagnorius: "dirbantys keičiami, o juos kaltina nesusitvarkantys su darbu".

Centristinių jėgų lyderis R. Ozolas palaikė dešiniuosius. Jis pasakė, kad čia sprendžiamas ne Visokavičiaus klausimas, o tvirtos valstybės banko vadovo klausimas. Tokio vadovo valdančiajai partijai nereikia.

Seimas patvirtino balsavimu dėl nepasitikėjimo Visokavičiumi biuletenį. R. Visokavičius spalio 19 d. jau buvo gavęs Seimo pirmininko vizuotą bei LDDP frakcijos vardu J. Karoso pasirašytą pažymą "Dėl nepasitikėjimo pareiškimo Lietuvos banko valdybos pirminkui".

Prisiminus praėjusį Lietuvos Prezidento A. Brazausko vizitą New Yorke, Kultūros židinyje, kur jis pareiškė, kad jokio Visokavičiaus kriminalo istorijoje dėl 20 mln. litų jis neižiūri, nuomonių spektras iš tiesų susidaro labai platus.

leškoti tiesos reikėtų pradėti nuo pačio R. Visokavičiaus raštų. O jų pastaraisiais mėnesiais iš tikro būta nemažai. Tačiau paskutinis "Centrinio banko nepriklausomybė", pasirodęs "Lietuvos aid'o" spalio 20 d. laidoje, yra labai įdomus. Tiesa, autorius - Romualdas

Visokavičius, pasirašęs straipsnį kartu su Peru Hedforsu, Lietuvos banko konsultantu. Visokavičius

(nukelta į 4 psl.)

Amerikos Lietuvių Tarybos valdyba: iš kairės v. p. K. Oksas, v. p. V. Naudžius, pirm. G. J. Lazauskas, Suvažiavimo reng. kom. pirm. M. Marcinienė, dr. B. Motušienė, v. p. V. Jokubaitis, B. Skorubskienė, antroje eilėje iš kairės — v. p. P. Bučas, v. p. St. Briedis, ALTO Chicago sk. pirm. A. Repšienė, sek. St. Dubauskas, v. p. V. Bıldıšas, K. Burba, A. Budreckas vietoj dr. V. Dargio, v. p. St. Balzekas, Jr. Trūksta dr. V. Dargio, adv. S. Kuprio, E. Oželienės, J. Gaizūčio, L. Blinstrubienės, J. Tamulaičio nuotrauka.

LIETUVA SUMOKĖJO DALĮ JUNGTINIŲ TAUTŲ NARYSTĖS MOKESČIŲ

(New York, 1993 m. lapkričio 5 d. Lietuvos Nuolatinė Misija Jungtinėse Tautose). Šią savaitę Lietuvos Užsienio Reikalų Ministerijos nurodymu Lietuvos Ambasadorius Jungtinėse Tautose Anicetas Simutis įmokėjo keturiems Jungtinių Tautų fondams dalį Lietuvos Respublikos mokesčių už narystę JT Organizacijoje ir jos padalinuose. Įmokėtoji suma — vienas milijonas JAV dolerių — sudaro apie aštuntadalį visos Lietuvos skolos šiai tarptautinei organizacijai ir jos agentūroms.

Finansiniai įnašai padaryti į keturis fondus: Jungtinių Tautų pagrindinio biudžeto; JT Švieti-

mo, Kultūros ir Mokslo Organizacijos (UNESCO); JT Pramonės plėtojimo organizacijos (UNIDO); ir JT Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO).

Įmokėdamas Lietuvos įnašus minėtų organizacijų fondams, Lietuvos atstovas laiške tų organizacijų vadovams pabrėžė Lietuvos Respublikos pasiryžimą įgyvendinti savo, kaip tarptautinės bendrijos narės, įsipareigojimus JT Organizacijai, ir aukštai įvertino iki šiol vystomą JT ir jos padalinių veiklą Lietuvoje, padedant atkurti Lietuvoje demokratine santvarka ir laisvos rinkos ekonomiką. Tuo pačiu, rašė Ambasadorius Simutis, Lietuva su-

pranta dabartinę sunkią JT Organizacijos finansinę padėtį ir nori savo įsipareigojimus vykdyti.

Lietuvos atstovas kartu pakartojo nuostatą, kad narystės mokesčiai Lietuvai buvo nustatomi pagal klaidingą ir abejotinos kokybės ekonominę statistiką, patimtą dar iš Sovietų Sąjungos šaltinio, ir todėl neatpindi tikros ekonominės padėties krašte. Todėl Lietuva pasiūlydama šiuo metu prašyti šių mokesčių perskaičiavimo, pabrėžė Ambasadorius.

Apie trys ketvirtadaliai įmokėtos sumos buvo skiriami JT pagrindiniam biudžetui. Iš šio biudžeto finansuojamas visas JT

(nukelta į 7 psl.)

Augustijonų bažnyčia Vilniuje tik dabar grąžinta kulto reikalingams. Daugel metų ji buvo naudojama kaip daržovių sandėlis. Viktoro Kapočiaus nuotrauka

ALTO 53-ojo metinio suvažiavimo, įvykusio 1993 m. spalio 30 d. Chicagoje, REZOLIUCIJOS

1. Suvažiavimas ragina JAV lietuvių visuomenę aktyviai tęsti 1940 m. pradėtąją veiklą. Ta veikla dabar yra taip pat reikalinga kaip ir prieš 53 metus.

Kol JAV-jose gyvenęs sąmoningi lietuviai, tol čia bus reikalinga ALT — juos vienijanti ir jų reikalus atstovaujanti organizacija.

2. Dabartiniai ALTO tikslai yra:

A. Tęsti ir stiprinti JAV vyriausybės įtaigojamą šiais atžvilgiais: nepriklausomos Lietuvos saugumo, ekonominio gerbūvio Lietuvoje kėlimo, etnografinių Lietuvos sienų apjungimo.

B. Teikti Lietuvai visokeriopą paramą jai demokratėjant, vykdančią ekonomines reformas, apsilvalant nuo bolševikinio palikimo.

C. Ginti JAV lietuvių interesus Lietuvoje, ypač dėl pilna teisės pilietybės atstatymo, nuosavybės atgavimo, muitais nevaržomos humanitarinės pagalbos Lietuvai teikimo, JAV lietuvių investicijų Lietuvoje apsaugos.

D. Remti bendros pabaltiečių organizacijos JBANC darbus JAV-jose ir Lietuvoje bei dėti ypatingas pastangas, kad Rusijos kariuomenė būtų išvesta iš Latvijos ir Estijos.

E. Siekiant Pabaltijo valstybių saugumo ir Rytų Europos stabilizacijos, reikalauti Rusijos kariuomenės išvedimo iš Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities ir tos srities pilnos demilitarizacijos.

F. Siekiant tolesnio Lietuvos demokratėjimo ir ūkinių reformų sėkmingesnio įgyvendinimo, raginti Lietuvos vyriausybę remti visų partijų ir sąjūdžių koaliciją.

3. Padėka JAV prezidentui W. Clintonui už jo pagalbą, išvedant Rusijos kariuomenę iš Lietuvos ir pastangas išvesti Rusijos kariuomenę iš Latvijos ir Estijos.

4. Padėka kongresmanui R.

Sekretoriato bei ekspertų darbas, palaikoma Organizacijos politinė ir saugumo politikos veikla. Šio fondo lėšomis š. m. rugpjūčio mėn. Lietuvoje lankėsi Generalinio Sekretoriaus pasiuntinys singapūrietis Ambasadorius Tommy Koh, kuris stebėjo Rusijos kariuomenės pasi-

Durbis už pagalbą, išvedant Rusijos kariuomenę iš Lietuvos bei jo pastangas patvirtinant pataisą prie ekonominės pagalbos Rusijai įstatymo, siejant jį su Rusijos kariuomenės išvedimu iš visų Pabaltijo valstybių.

5. Suvažiavimas dėkoja ALTO centro ir skyrių valdyboms už jų nemilbsta darbą ir vietiems aukotojams už finansinę paramą ALTO tolimesnei veiklai.

Rezoliucijų komisija: pirmininkas Kostas Burba, nariai: Vytautas Bıldıšas, Viktoras Naudžius, dr. Povilas Šearcas, dr. Jonas Valaitis

Skaitiklis, kuris kainuoja...

... nuo 125 iki 180 litų. Būtent tiek dabar Lietuvoje kainuoja tinkamas Lietuvos sąlygomis vartoti vandens skaitiklis. Tačiau, tam, kad įsirengti vandens skaitiklį, teks dar sumokėti 62 Lt. Dabartiniu metu firmos prekiauja vokiškais ALMEX ir slovakiškais PREMEX prietaisais.

Jeigu užtektų tik vieno skaitiklio butui, tai problemos lyg ir nebūtų, tačiau naujuosiuose Lietuvos butuose, norint suskaičiuoti karšto ir šalto vandens sunaudojimą, reikia įrengti keturis skaitiklius. Paskaičiavus, pasirodo, kad vandens skaičiavimas Lietuvoje tampa prabanga - be tūkstančio litų neišsiversi. O lešos už skaitiklius ir jų įrušimą atsipirktų tik per 3-4 metus.

Dujų skaitiklis - ne mažesnė prabanga. Prancūziškas dujų skaitiklis kainuoja 285 Lt. Įsirengdami tokį skaitiklį išleisite 100 Lt. Tačiau iki Naujųjų metų reikės dar ir eiluteje lukterėti. Specialistai teigia, kad eksploatuoti parengta jau 30% šilumos trasa, o vandens skaitikliams visame Vilniaus mieste įrengti reikėtų apie 120 mln. Lt.

Ne vien su džiaugsmu šį rudenį pasitiko Lietuvos žmonės karštą vandenį. Ne tik karštą, bet ir taip jau įprastą šaltą. Kiekvienoje šeimoje dvejoma: ar mokėti taip išaugusius mokesčius už vandenį ir dujas, nežinant kiek iš tikrųjų jų sunaudojė, ar, priešingai, investuoti pinigus į šiuo paslaugų skaičiavimą ir pradėti taupyti?

Policijos šventėje, spalio 2 d. minint 75 m. sukaktį, Vilniuje vidaus reikalų ministras R. Vaitiekūnas sodina medelį žuvusiems policininkams atminti. Viktoro Kapočiaus nuotrauka.

AR ŽURNALISTO MIRTIS TAPS LAISVOS SPAUDOS ATSTATYMO PRADŽIA?

Advokato S. Povilo Žumbakio komentarai, transliuoti Chicagoje spalio 30 d. per "Amerikos lietuvių radijo" programą, kuriai vadovauja Anatolijus Šlutas.

-o-

Neseniai išgirdome nemalonią žinią iš Vilniaus, į kurią visi turėtume atkreipti tinkamą dėmesį. Netoli savo namų, ryte, nepaisant liudininkų, buvo nužudytas vienas iš Lietuvos dienraščio "Respublika" savininkų ir redaktorių — Vitas Lingys.

Tai nėra pirmasis žmogžudystės atvejis šiais metais Lietuvoje. Jau esame informuoti apie eilę nužudymų. Kai kuriais atvejais, atrodo, kriminalistai susitvarko su savaisiais. Kiti nužudymų atvejai — plėšikavimo motyvais. Kai kurie ypatingai žiaurūs, sadistiški. Niekada nesitikėjome, kad taip bus Lietuvoje, kurią iš tolo idealizavome.

Bet pasaulio spaudoje plačiausiai nuskambėjo žurnalisto mirtis. Buvo rašoma, kad jis žuvo nuo "Mafijos" rankos, apie kurią jis daug rašė. Kalta "Mafija": nukentėjo spauda. Kerštui ribų nėra.

Nors paviršutiniškai šis nusikaltimas atrodo kaip mafijos atsilyginimas žurnalistui už jo drąsius reportažus, tačiau realybė gali būti sudėtingesnė.

Kol Lietuvos prokuratūra neištirs šio nusikaltimo, tol nežinosime tikrų motyvų. Kyla abejonės, ar ši žmogžudystė bus išaiškinta.

Ši bendradarbio mirtis turėtų paskatinti Lietuvos žurnalistus. Jeigu jų kolega žuvo dėl savo darbo, savo principų, jų pareiga yra tęsti jo pradėtą darbą. Demokratijoje spauda turi ypatingai svarbų vaidmenį. Šiuo atveju ji turi pagrindinį vaidmenį net Lietuvos demokratijos vystymuisi.

Nejaugi Lietuvos gangsteriai gali laisvai, niekieno nevaržomi žudyti žmones Lietuvoje? Dažniausiai tokia drąsa pasižymi žmonės galima rasti tik kraštuose, kur kriminalinis elementas yra jaugės į valdžios įstaigas. Iš prigimties kriminaliniai elementai nėra drąsūs. Jų drąsa kyla dėl žymios persvaros. Jie viešpatuoja ten, kur vyrauja korupcija, kur valdžia turi naudą iš betvarkės.

Spauda korupciją gali išaiškinti. Gali ir privalo perduoti faktus tautai ir nebijoti skelbti tiesos. Tik gerai informuoti balsuotojai, visa tauta gali išvalyti nepaklusnią ir nešvarią valdžią. Su tobula valdžia kriminalinis elementas paprastai nekovoja — jiems yra geriau paieškoti kitų kraštų savo

veiklai, kur yra jiems palankesnė valdžia, lankstesni biurokratai.

Valdžios norėtų turėti įtaką ar net kontroliuoti spaudą. Demokratijoje partija, kuri gali veikti spaudą, paprastai laimi rinkimus. O diktatūrinėse sistemose spaudos kontroliavimas yra ypatingai svarbus įrankis. Diktatūra negali toleruoti laisvo žodžio bei objektyvios spaudos.

Tuo pačiu spauda turi milžinišką atsakomybę prieš tautą. Spauda neturi nepaklusti valdžiai. Ji privalo sekti valdžios ir valdininkų darbą — be baimės ir kompromisų.

Mes niekada pilnai neišvystėme tikrai laisvos spaudos tradicijų Lietuvoje. O per paskutinius 50 metų okupantai naudojo spaudą, kaip ir kitas institucijas, savo reikalams. Spauda buvo svarbus komunistų partijos įrankis teisybės paslėpimui. Per spaudą komunistai, kaip ir naciai bei kitos diktatūros, bandė sumaišyti tautos gėrio ir blogio sąvokas. Melas tapo "Tiesa", okupuotas kraštas tapo "Gimtuoju kraštu", vietoje tikrų naujienų žmonės gaudavo tik propagandą.

Naudodami dezinformaciją spaudoje, komunistai sugebėjo pakeisti net žodžių prasmę. Tačiau, karas, revoliucija, demokratija, darbininkai — visi tie terminai, kaip ir šimtai kitų buvo iškraipyti, prarado savo prasmę.

Vienintelė tikrai laisva spauda per paskutinius 50 metų Lietuvoje buvo pagrindinė. Katalikų pagrindyje leidžiama "Kronika" yra tikras Lietuvos žurnalistinis deimantas. Vakaruose "Kroni-

ka" įgavo gerą vardą žurnalistų tarpe. Nei vienas oficialus leidinys nebuvo patikimas. Pačioje Lietuvoje dėl represijos "Kronika" ir panašūs pogrindžio leidiniai buvo mažiau žinomi, negu Vakarų demokratinėse šalyse bei intelektualų tarpe.

Todėl nereikia stebėtis, kad, atgavus nepriklausomybę, Lietuvoje atsirado tiek naujų laikraščių, bet tauta gan skeptiškai žiūri į spaudos darbuotojus. Mūsų Tėvynėje laisvoji spauda nėra toks svarbus veiksnys kaip Vakarų valstybėse.

LDDP žinodama, kad spauda gali išsivystyti į tikrą biurokratiškos priešą, visais būdais bando ją

IŠ LIETUVOS IR APIE LIETUVĄ

— Simono Daukanto sukaktis buvo skirtas spalio 27 d. vakaras Lietuvos menininkų rūmuose. Programoje dalyvavo habilituoti daktarai Kazys Grigas ir Norbertas Vėlius, folkloro ansambliai "Ratilio" ir "Ūla".

— Lietuvos Respublikos Seime svarstytas Konstitucijos 47 straipsnio keitimo projektas. Naujausia siūlomoms pataisoms redakcija: žemę Lietuvoje nuosavybės teise gali įsigyti ir užsienio piliečiai. Tačiau pataisa nepriimta. Vardinio balsavimo rezultatai: už 66, prieš 14, susilaikė 7. O pataisai priimti reikia mažiau — 55 pritariančių — 3/5 Seimo narių. Opozicija ir socialdemokratų balsavime iš viso nedalyvavo.

kontroliuoti. Kaip tik tuo metu, kai buvo pralietas žurnalisto kraujas, Seime LDDP bandė sudaryti naują spaudos kontrolės įstatymą. Pagal tą projektą valdžios biurokratai vėl galėtų kontroliuoti spaudos darbą — "teisybės" vardan. Tai atviras bandymas grįžti į sovietinę cenzūrą.

Kodėl LDDP partiečiai pyksta, kai juos vadina komunistais? Kodėl gi nevadinti jų pagal atliekamą darbą? Kur mūsų liberalų choras, kuris taip atkakliai puolė Landsbergį už jo autokratiškumą? Kodėl negirdime protesto balsų iš mūsų garsiųjų vakariečių vadų, biurokratų ir džentelmenų politikierių, kurie dažnai Vilniuje skina laurus, o mūsų tarpe pelno nematytas ir negirdėtas ovacijas?

V. Lingio mirtis turi būti tikrai laisvos spaudos atstatymo pradžia Lietuvoje.

Mūsų žurnalistams yra galimybė pasirodyti, jog jie gali apginti demokratiją prieš slenkantį diktatūrą.

Štai keli klausimai, kuriuos spauda turi išnagrinėti ir pateikti Lietuvos žmonėms.

Tauta nelabai pasitiki spauda. Tam yra rimta priežastis. Daug tų pačių "žurnalistų", kurie tarnavo okupantui ir buvo komunistų partijos propagandistai, šiandien tebesidarbuoja ir net vadovauja Lietuvos TV, radijui ir kai kuriems laikraščiams.

Spauda, norėdama įgauti tautos pasitikėjimą, be kurio negalės atlikti savo tikros pareigos, turi atkreipti dėmesį ne tik į valdžią, bet ir savo redakcijų sudėtį.

Klausimas: Kas ir kokių būdu įsigijo privačius laikraščius? Iš kur tokios santaupos? Ar naujieji savininkai neužsiima kitais "bizniais", kurie kertasi su mafijos veikla?

Kaip pasikeitė TV, radijo ir laikraščių administracijų sudėtis po nepriklausomybės atstatymo? Jeigu nepasikeitė, kodėl?

Ar tie patys, kurie vadovavo propagandiniam darbui, dabar turėtų vadovauti laisvai spaudai?

Kokią įtaką turėjo partijos išdas, kuriant privačius laikraščius? Kokį vaidmenį vaidino nešvariai arba nelegaliai uždirbti pinigai?

Tuos klausimus atsakius, mūsų siškiams būtų aiškiau. Spauda įgautų didesnę pasitikėjimą skaitytojų tarpe. Tuo būdu spauda įgytų daugiau drąsos ištirti ir pagrindinį klausimą: mafijos ir valdžios bendradarbiavimą.

Nors spaudoje skaitome apie mafijos kerštą redaktoriui Lingiui, spaudos darbuotojų tarpe kyla klausimai dėl kai kurių spaudos savininkų pelningo užsiėmimų. Tokie užsiėmimai

gali kirstis su kriminalistų — mafijos veikla. Kolegų pareiga Vito Lingio atminimui yra išaiškinti jo žudikų motyvus.

Pažiūrėsim, ar Lietuvos spauda išlaikys šiuos egzaminus, o iš valdžios įstaigų rezultatų nelaukime. Nuo laikino įstatymo prieš "reketierjus", — kuris buvo taikomas gatvės nusikaltėliams, o ne vadovaujantiems gangsteriams — iki valdžios aukščiausių sluoksnių nerangumo ištirti tikrų nusikaltėlių viršūnes, valdantis elementas Lietuvoje nebandys paliesti nusikaltėlių "urvo", nes gali nukentėti jų geriausi draugai.

Vito Lingio šeimai — gili užuojauta. A. a. Vitui Lingiui — Amžinąjį atilį.

JONAS V. STRIMAITIS, advokatas, patarnauja teisiniuose reikaluose. Advokatas kalba ir lietuviškai. 134 West St., Simsbury, CT 06070. Tel. 203 651-0261.

SHALINS FUNERAL HOME, Inc., 84-02 Jamaica Ave. (prie Forest Pway St.), Woodhaven, N.Y. 11421. Suteikia garbingas laido tuvas. Kopolyčios parūpinamos visose miesto dalyse. Tel. 296-2244.

BUYUS FUNERAL HOME. Mario Teixeira, Jr. laido tuvių direktorius, Newark office: 426 Lafayette St. (Cor. Wilson Ave.). Tel. 344-5172. Paruošiamos garbingos laido tuvos. Modernios kopolyčios, oras šaldomas. Daug vietos automobiliams pastatyti.

JUOZO ANDRIUŠIO Real Estate, namų pardavimas, visų rūšių apdraudimai, Income Tax pildymas. Įstaiga veikia naujoje vietoje - OHLERT-RUGGIERE, Inc., 89-11 Jamaica Ave., Woodhaven, NY. Tel. 847-2323 (namų tel. 847-4477). Įstaigą kreipiantis paminėti, kad esate ar norite būti J. Andriušio klientais.

VYTAUTAS BELECKAS IR SŪNUS JONAS, sav. Winter Garden Tavern, 1883 Madison St., Ridgewood, NY 11227. Tel. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogoms. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas pereinama kaina.

SIDABRINIO VARPO KEPYKLA - Silver Bell Baking Co. Lietuviška ir europietiška duona ir pyragai, šventėms, vestuvėms bei pokyčiams tortai. Dalia Radžiūnas, sav. 43-04 Junction Blvd., Corona, Queens, NY 11368. Tel. 779-5156.

LIETUVIŲ KULTŪRINĖ RADIJO PROGRAMA "AUŠRA". WINC-FM 90.5, Worcester, MA. Sekmadieniais 8-9 val. vakaro, Eduardas Meilus, Jr., 70 Curtis St., Auburn, MA 01501. Tel. 508 753-7232

NEW YORK-NEW JERSEY-Laisvės Žiburys, sekmdieniais 9-10 val. ryto WNWK105.9 FM. Romas Kezys, 217-25 54th Ave., Bay-side, NY 11364. Tel. 718 229-9134 arba 718 428-4552. Fax 718 769-3302.

KOŁODNY&KOŁODNY: Virginija Kolodny, lietuviškai kalbanti advokatė, 11 Park Place, Room 905, New York, NY 10007. Tel. 212 347-7771. Nelaimių ir susidūrimų atvejais, namų pardavimas, testamentai, išnuomojimai, kondominijumų reikalai. Turi leidimą praktikuoti New Yorko valstijoje.

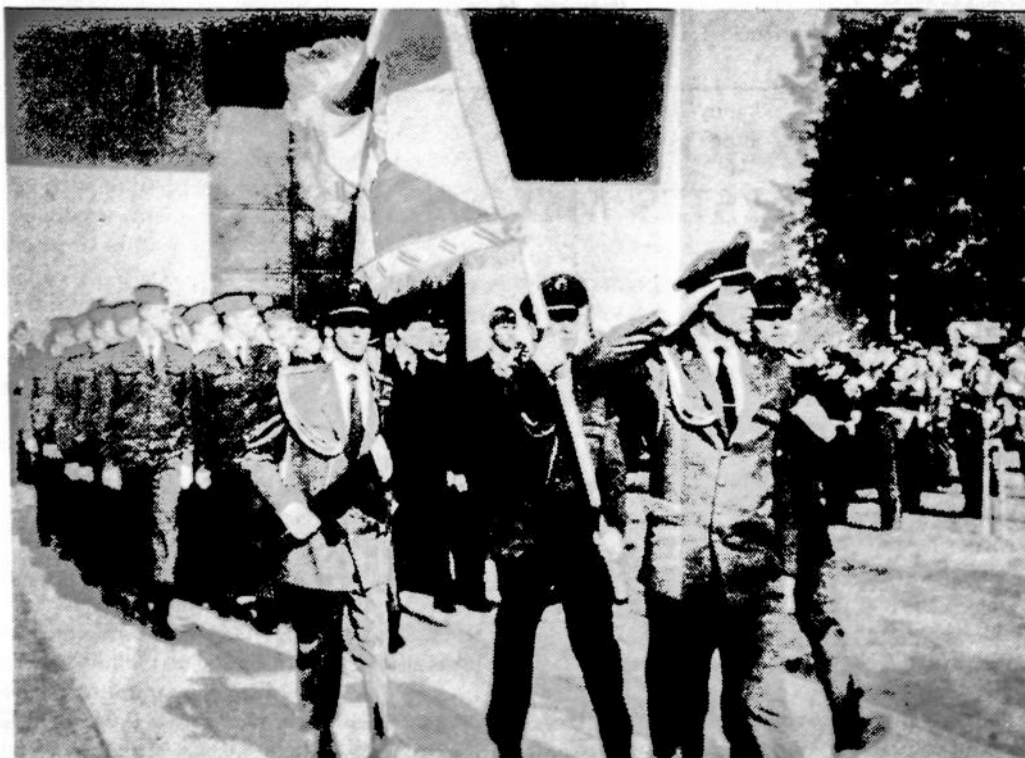
NEW JERSEY, NEW YORK - "Music of Lithuania" programa, vedama anglų kalba iš Seton Hall Universiteto stoties, 89.5 FM banga, girdima sekmdieniais nuo 12 iki 1 val. popiet. "Lietuvos atsiminimai" programa iš tos pačios stoties, girdima sekmdieniais nuo 1 iki 2 val. popiet. Dr. J. J. Stukas - direktorius, 234 Sunlit Dr., Watchung, NJ 07060. Tel. 908 753-5636.

MARIA JUZAITYTĖ - LEVIN, lietuvių advokatė, patarnauja visuose teisiniuose reikaluose. Kalba ir lietuviškai. 325 Broadway, Suite 504, New York, N.Y. 10007. Tel. 212 962-5810.

LIETUVIŠKO STILIAUS PAMINKLAI SUKURIAMI IR NEMOKAMAI PRISTATOMI Į VISAS KAPINES NEW YORK, NEW JERSEY IR CONNECTICUT VALSTIJOSE. ĮSTAIGA PRIE ŠV. JONO KAPINIU.

Kasolino MEMORIALS
66 - 86 80 ST. MIDDLE VILLAGE, QUEENS N.Y. 11379
PHONES (718) 326-1282; 326-3150
- TAI MŪSŲ VIENINTELĖ VIETA -
- GAUSI PARODŲ SALĖ -

KVEČAS
JONAS
1933 + 1976

Minint Lietuvos policijos 75 m. sukaktį, paradas Vilniuje spalio 2 d. Viktoro Kapočiaus nuotrauka.

VYTIS KELIONIŲ IR TURIZMO AGENTŪRA

• LĖKTUVAI
• LAIVAI (CRUISES)
• TRAUKINIAI (AMTRAK)
• AUTOBUSAI
• NUOMOJAMOS MAŠINOS
• VIEŠBUČIAI
• IDOMIŲ VIETŲ LANKYMAS
GRUPINĖS KELIONĖS Į LIETUVĄ
MOKĖTI GALIMA VISOMIS KREDITO KORTELEMIS
JOKIO EKSTRA MOKESČIO UŽ PATARNAVIMĄ
PILNAI APDRAUSTA IR AKREDITUOTA AGENTŪRA
VYTIS INTERNATIONAL TRAVEL SERVICE
2129 KNAPP STREET
BROOKLYN, N. Y. 11229
TEL: 718 769 - 3300, FAX 718 769 - 3302

DARBININKAS

The Lithuanian Weekly
Published by Franciscan Fathers

341 HIGHLAND BLVD.
BROOKLYN, NY 11207

Editorial Office 718-827-1352
Business Office 718-827-1351
FAX 718-827-2964

Publication No. USPS 148-360
ISSN 0011-6637

Second Class postage paid at Brooklyn, NY, Post Office
Subscription per year \$30.00. Single copy \$1.00.
Published Weekly except 2nd and 3rd week in July

POSTMASTER: Send Address Change to:
DARBININKAS, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207
— Redaguoja REDAKCINĖ KOMISIJA —

Kariuomenės šventei artėjant

Lapkričio 23-oji — tai Lietuvos atkurtos kariuomenės šventė, minėjimas, o šiais metais ir jos atkūrimo 75-osios metinės. Šios dienos reikšmė ir prasmė lietuvių tautai tiek Lietuvoje, tiek ir išsvijoję aiški, neginčijama. Ji svarbi tuo, kad tą dieną pažymime ir pagerbiame visus kovotojus, karius, partizanus, šaulius, kurie savo gyvybę paaukojo Lietuvos laisvei atgauti.

Šią dieną prisimename ir 1918 metų vasario 16 dieną pasirašytą aktą, Laikinosios vyriausybės sudarymo, ministro pirmininko M. Šleževičiaus atsisaukimą į tautą, kviečiant vyrus stoti savanoriais į organizuojamą Lietuvos kariuomenę. Prisimename sunkią Lietuvos kūrimosi pradžią, karinės vadovybės ir pačios kariuomenės žygius, kovas, laimėjimus ir nesėkmes.

Jei ne kariuomenės kraujo auka nepriklausomybės kovose, paskelbus Vasario 16-osios aktą, Lietuva laisvės ir nepriklausomybės nebūtų atgavusi. Laisvę Lietuvai galutinai iškovojo tik Lietuvos savanoriai ir kariuomenės kariai.

Prieš pirmąjį bolševikmetį Lietuvos kariuomenės šventė mus visus dar labiau suartindavo, sustiprindavo dvasioje savo nepriklausomo gyvenimo gerinimui visose jo srityse, nepriklausomos Lietuvos grąžinimui ir kultūros kelimui. Per palyginti trumpą laiką, visos tautos pastangomis, savo visapusiška pažanga mes susilyginome su kultūringomis Vakarų pasaulio valstybėmis.

Lietuvos kariuomenei iš mūsų krašto išvarius priešus rusus ir bermontininkus, vėl atsirado priešai lenkai su generolo Želigovskio armija. Užimdami Vilnių ir dalį Lietuvos teritorijos,

priešai veržėsi vis gilyn ir gilyn į Lietuvos žemes. Ir čia vėl Lietuvos kariuomenė, sukoncentravusi savo jėgas, pastojo kelią Želigovskio armijai, pradėjo stumti atgal, artėdama prie sostinės Vilniaus. Tautų Sąjunga, simpatizuodama lenkams, pasiuntė savo karinę misiją, kuri sustabdė abiejų šalių karinius veiksmus, reikalaujama ginčą spręsti politinėmis priemonėmis ir byla, vėliau perėjusi į politikų rankas, atsidūrė Tautų Sąjungoje.

Užsibaigus kautynėms ir perėjus, nors ir į nepilną, taikos padėtį, Lietuvos kariuomenė persiorganizavusi ir pasipildiusi savo Karo mokyklos auklėtiniais - karininkais patriotais, ilgainiui tapo tautinio auklėjimo mokykla.

Kariuomenėje jaunimas buvo išmokomas ne tik karinių dalykų, bet ir tautinio susipratimo, meilės savo tėvų žemei. Kariuomenės vadovybė kreipė ypatingą dėmesį į jaunosios kartos karinį pasirušimą, tautinį auklėjimą ir taip reikalingą savam kraštui specialistų bei amatininkų paruošimą.

Lietuvos kariuomenė tada ruošė reikalingiausias specialistus: telefonistus, radistus, automašinių vairuotojus, sanitarijos-veterinarijos puskarininkius, geležinkelių darbuotojus, mašinistus, geležinkelio kelių tiesimo ir taisymo instruktorius. Lietuvos kariuomenė kasmet išleisdavo į kraštą šimtus tokių specialistų, kurie noriai buvo priimami valdžios ir įmonių tarnybon.

Lietuvos Kariuomenė savo sveika drausme, kariniu parengimu ir jaunosios kartos auklėjimu patriotinėje dvasioje atliko didelį darbą visai Lietuvos tautai.

BUS PAGERBTI PABALTIO ŠALIŲ PARTIZANAI

Amerikos lietuvių draugystės klubas - draugija "Bičiulystė" planuoja kartu su nepelno siekiančia Baltų-Slavų Menų Pasikeitimo asociacija "La Societe des Amis de Kosciuszko" suorganizuoti Pabaltijo šalių partizanų kovų 50-ečio parodą Woodhavene, New York.

Parodą numatoma atidaryti 1994 m. kovo 16 d. Planuojama, kad ji įsikurs Forest Park administracijos pastate ir ją sudarys dvi dalys. Pirmoji - partizanų užrašai ir fotografijos. Antroji - įvairūs meniniai ir architektūriniai pasiūlymai dėl paminklo Pabaltijo šalių partizanams Forest parke, kuris būtų skirtas visiems kovotojams už laisvę.

Šis paminklo projektas turėtų suartinti Pabaltijo šalyse gimusius žmones kartu su gimusiais JAV, kurie jau, galbūt, nebekalba savo tėvų ar senelių kalba, tačiau prisimena savo kilmę. Naujosios pabaltiečių-amerikiečių kartoms šis

Neaplenkiame Lietuvos kariuomenės švenčių ir čia, išsvijoje (New Yorke, bent iki šiol). Iš tikrųjų Lietuvos kariuomenės šventė turėtų būti švenčiama ne tik karių veteranų, bet ir visos lietuviškos bendruomenės, kaip ir kitos mūsų tautinės šventės, nes kariuomenė buvo ir tebėra lietuvių tautos svarbi atrama.

projektas turėtų sukelti pasididžiavimą savo kultūrinėmis šaknimis ir paskatinti domėjimąsi savo istorija, kalba ir dabartiniais politiniais įvykiais Pabaltijo šalyse.

Forest parko vieta nebuvo pasirinkta atsitiktinai. Tai nuostabi vieta dėl keleto priežasčių. Pirmiausia, aplink tą parką gyvena nemažai pabaltiečių, todėl į šią vietą plaukia ir naujieji imigrantai iš Pabaltijo šalių. Forest parke nėra draudimo statyti paminklus (toks draudimas yra Central parke). Forest parko ažuolai, kurie yra brangūs kiekvieno pabaltiečio širdžiai, sudarys puikią aplinką paminklui ir jį lankantiems žmonėms. Numatyta vieta yra netoli nuo metro traukinio stoties.

Tačiau šiandien, artėjant praktiniam parodos bei paminklo statybos įgyvendinimui, būtina asmenų ir organizacijų įvairi pagalba. Reikalinga istorinė informacija, archyvinė medžiaga, dokumentai, fotografijos, ir, žinoma, aukos. Reikalingi ir savanoriai, galintys versti iš lietuvių, latvių ir estų kalbų į anglų kalbą. Taip pat skubiai yra reikalingi stendai arba stalai, ant kurių būtų galima demonstruoti nuotraukas ir archyvinius dokumentus.

Estų Amerikos Tarybos prezidentas Juhana Simonsen jau pasiūlė savo pagalbą ir paramą parodos organizavimui. Taip pat Eric Priedi-

tis, Latvijos istorijos specialistas, pažadėjo, kad jis lapkričio mėnesį savo vizito Rygoje metu aptars su Latvijos gynybos ministru parodos idėją.

Dr. Nijolė Bražėnas pasakė, kad ji visais būdais parems projektus, tuo pagerbdama savo buvusį vyrą Juozą Lukšą-Daumantą, kuris buvo vienas iš labiausiai pasižymėjusių Lietuvos partizanų. Jis žuvo kovose už Lietuvos laisvę 1951 m.

Architektas Glenn Urbanas yra parodos ir paminklo idėjų autorius ir stengiasi planus realizuoti, sutelkdamas plačią Pabaltijo šalių bendruomenių pagalbą.

Draugijos "Bičiulystė" susitikimas įvykis lapkričio 26 d., penktadienį, 7 val. vakaro Holy Child Jesus bažnyčios mokyklos bibliotekoje. Jame bus aptarti pasiūlymai įtraukti ukrainiečių, baltarusių ir lenkų bendruomenes į projektų įgyvendinimą. Susitikimo metu bus demonstruojamas 1990 m. sukurtas BBC dokumentinis filmas "Red Web". Filmą iki šiol nėra demonstruotas JAV. Jame atskleidžiama CIA ir SIS įtaka bei veiksmai Pabaltijo šalių partizanų judėjimuose.

Draugija "Bičiulystė" tikisi, kad ruošiamą parodą taps pirmuoju sėkmingu žingsniu, pagerbiančiu drąsiusios Lietuvos, Latvijos ir Estijos partizanus. Tik su visuomenės pagalba šis žingsnis virstų tvirtu pamatu tam atminimui, kurio nusipelnė partizanai.

Visus, besidominčius paroda bei paminklo statybos projektu ar-

ba norinčius padėti šių projektų įgyvendinimui, prašoma rašyti ar kreiptis adresu: Draugija "Bičiulystė", 87-17 102 St. #C3, Richmond Hill, New York, 11418, arba skambinti tel.: (718) 441-8467.

U. J.

LIETUVOJE

— Lietuvos krašto apsaugos ministerija kartu su Didžiosios Britanijos specialistais surengė sprogdytojų kursų (rugsėjo 28 d. — spalio 8 d.) Baltijos šalių kariškiams. Kelios dešimtys Lietuvos, Latvijos ir Estijos kursantų mokėsi išvalyti kovos lauką, šalinti sprogdyklus, ieškoti sprogmenų. Kursai surengti Nemėnėnėje, praktiniai — Pabradaus poligone.

— Pulkininkas Jonas Andriškevičius paskirtas Lietuvos kariuomenės vadu. Už jo kandidatūrą spalio 19 d. Seime balsavo 57 Seimo nariai iš 98, dalyvavusių posėdyje. Prezidentas Algirdas Brazauskas spalio 20 d. pasirašė paskyrimo dekretą. J. Andriškevičius, einąs 50-sius metus, baigęs Leningrado aukštąją karo mokyklą ir Maskvos Frunzės karo akademiją, daugelį metų ėjo atsakingas pareigas sovietų kariuomenės daliniuose rytų Europoje, Sibire, Etiopijojeje.

— Kun. S. Žukauskas, Pociūnėlių parapijos klebonas, visų parapiečių vardu dėkoja buvusiam parapijos gyventojui Vaciiu Matuliui, iš East Chodak, NY, kuris po 50 metų apsilankęs savo parapijoje ir pamatęs nudėvėtus bažnyčios suolus, paskyrė lėšas, kad būtų įtaisyti nauji suolai.

— Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos spalio 18-22 dienomis Mokytojų kvalifikacijos kėlimo institute surengė profesinio mokymo kursus. Dalį išlaidų finansavo Olandijos mokytojų sąjunga.

— Vilniaus dailės akademijos naujuosiuose rūmuose spalio 28 d. atidaryta XX amžiaus antros pusės Lietuvos architektų paroda.

— Simono Daukanto 200-tųjų gimimo metinių iškilmingas minėjimo vakaras įvyko spalio 31 d. Vilniaus akademinėje dramose teatre.

— Akvarelių paroda, skirta Vėlinėms, spalio 28 d. atidaryta Lietuvos kultūros fondo meno salėje (Vilnius, A. Jakšto 9). Atidarymo metu vyko ir koncertas.

Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventė nepriklausomoje Lietuvoje buvo švenčiama lapkričio 23. Nuotraukoje matome tą kariuomenę, žygiuojančią į Vilnių 1939 spalio 29.

DARIUS IR GIRĖNAS

JŲ SKRYDŽIO
60 METŲ
SUKAKTĮ
PRISIMENANT

PAULIUS JURKUS

Rūpėjo jam nustatyti kelionės maršrutą, kaip jis skris naktį, pasinaudodamas tik žvaigždžių apskaičiavimu. Jiedu keliavo per Clevelandą, New Yorką į Washingtoną, kur nusipirkė kelis vadovėlius, o ministeris B. Balutis suteikė pagalbą ir patarimų.

Darius labai rimtai studijavo padangių kelius, kaip jis skris. Jo draugas buvo parašutininkas, mažamokslis ir nedaug ką galėjo patarti. Balandžio pabaigoje Lietuvos aeroklubas jam atsiuntė žemėlapi, kur buvo sužymėtos švyturių linijos ir aerouostai. Gegužės mėnesį Darius dar gavo naujinių švyturių planą tarp Londono ir Berlyno. Miami jis lankė ir Amerikos karo laivus ir vis rinko žinias apie navigaciją.

Kovo 28 d. Darius paliko Fort Lauderdale ir kovo 30 d. grįžo Chicago. Ir čia tęsė savo studijas, kaip jis valdys lėktuvą.

Dažnai naktį išeidavo ant namo stogo ir su oktantu spėsdavo uždavinius pagal žvaigždes.

Jis ir Petriui Jurgėlai aiškino, kaip naudojamas oktantas. Matydamas žvaigždes, maždaug kas valandą jis turės nustatyti lėktuvo pasiektą punktą jo nubrėžtoje skridimo linijoje. Darius Jurgėlai sakė: "Jei matysiu nors kelias žvaigždes, galėsiu susivokti".

Reikėjo didelio pasiryžimo, kad nugalėti didelius padangių plotus, pažinti žvaigždes ir iš jų pasirinkti tas, kurios nuvestų jo numylėton Lietuvon. Tai buvo didelio nepalaužiamo ryžto žmogus, gliai supratęs savo uždavinį — nepaklysti dangaus plytybėse ir surasti tik vieną kelią, tik vieną takelį į Kauno aerouostą, kur buvo palikta jo jaunystė, jo gražiausios dienos, jo žmona ir dukrelė — jo Lietuvai!

Darius tiksliai analizavo savo skridimo planą. To meto lėktuvai buvo dar primityvūs, lengvos konstrukcijos, atrodė lyg kokie dideli metaliniai žiogai. Kiek reikėjo sukaupti mokslo ir jėgų, kad nugalėtum didelius tolius. Svarbiausia — nepaklysti. Būdavo atsitikimų, kad lakūnas skridavo Ispanijon, o pataikydavo į Norvegiją.

Todėl Darius ir skyrė daug dėmesio tam, kaip naktį skraidyti, kad nepaklystum. Jis kartodavo: "Jei matysiu nors kelias žvaigždes, tai tikrai nepaklysiu!" Kai tik turėdavo laiko, kai tik būdavo palankios sąlygos jis stebėdavo nakties žvaigždes, kad atpažintų jų vardus, kad žinotų kaip jos per naktį keliauja. Ant didelio popieriaus lapo buvo nubrėžęs savo skridimo kelią. Kas valandą reikėjo lyginti žvaigždžių kelius, žvaigždžių padėtį, kad galėtum patikslinti skridimo kryptį.

Reklamos organizavimas

Visas projektas tikrai buvo didelis, reikalavęs visų lietuvių paramos. Reikėjo organizuoti vajų, kad plauktų aukos. Ir šioje srityje Darius parodė savo sumanumą. "Vyties" spaustuvėje atspausdino 10,000 reklaminių knygelėlių — "Mes skrisime į Lietuvą". Į tą knygutę pirmuoju straipsniu įdėjo Petro Jurgėlos ugningą rašinį, paaiškinantį, kodėl reikia remti šį žygi. Jurgėla iškelė Dariaus patriotizmą, kad jis su savo eskadrile pasieks net ir Vilnių.

Buvo patalpintas ir lakūnų atsisaukimas — "Mes skrisime į Lietuvą". Jie aprašė tai, kad jų lėktuvas yra techniškai paruoštas tolimam skridimui. Pavyzdžiui, kur tik gali būti kliūtis ir kur gali užsikimšti benzino vamzdelis, ten buvo įdėti atsarginiai. Net su ranka buvo galima pumpuoti benziną vamzdeliu.

Jei reikėtų lėktuvui nutūpti ant vandens, ir tai buvo numatyta: per 55 sekundes bus išleistas lėktuvu benzinai, jo bakai užsidarys, ir lėktuvas lengvai galės plūduriuoti ant vandens. Tų prietaisų neteko naudoti, nes lakūnai gerai pažinojo savo lėktuvą ir mokėjo jį tiksliai valdyti.

Sunkiausi kelionės tarpai

Atstumas tarp New Yorko ir Kauno yra 4395 mylios. Sunkiausia nuskrusti bus pirmą etapą tarp New Yorko ir Newfoundland. Atstumas — 1150 mylios. Šitame atstume lėktuvus bus sunkiai apkrautas, bus daug kuro, kelionė užtruks virš 10 valandų.

Per aviacijos šventę Philadelphiajyje merginos prašo autografų. Pirmos dvi — Tvaronaitės. Pasirašo kapitonas Steponas Darius, stebi Stasys Girėnas.

Antras kelionės etapas — skrydis per Atlantą į Airiją. Nuotolis — 1897 mylios. Paskutinis kelionės etapas bus per Airiją, Airijos jūrą, Angliją. Siaurės jūrą, Vokietiją, Baltijos jūrą iki Kauno. Ši dalis bus lengviausia, nes lėktuvus jau bus sunaudojęs daug kuro.

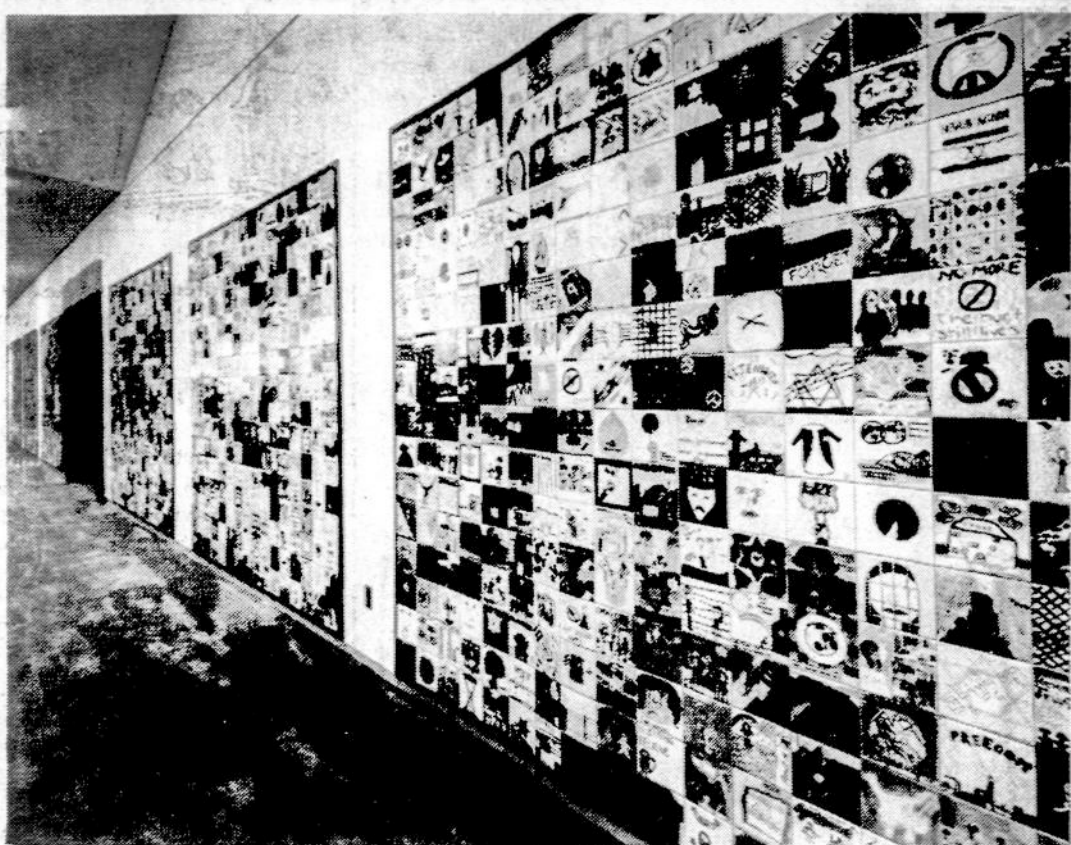
Lakūnai jau buvo atlikę daug pratimų, susipažinę su skraidimui pagal žvaigždes, pažino žemėlapius. Jie tikrai nepaklys ir tiksliai nuskris į Lietuvą.

Pagrindiniai rėmėjai

Rėmėjų komitetai ir rengiamos aviacijos dienos buvo didžiausią jų skrydžių rėmėjai. Skraidydami į aviacijos dienas, lakūnai visur buvo gražiai sutinkami. Žmonės stebino ir jaudino, kad du lietuviai skris per Atlantą. Daugelis nebuvo lėktuvo net matę iš arti, o dabar net paskraidinami. Aviacijos dienoje lakūnai paskraidino 15,000 žmonių. Iš jų 95 procentai skrido pirmą kartą.

Tai padarė įtakos visuomenei, nes žmonėms buvo parodyta aviacija ir galimybės skraidyti. Tai teigiamai veikė šiaip konservatyviai nusiteikusių lietuvių bendruomenę.

(Bus daugiau)

Holokosto memorial muziejaus siena su pasaulio vaikų piešiniais — kaip jie įsivaizduoja holokostą.

VALANDOS HOLOKOSTO MUZIEJUJE

ALFONSAS NAKAS

Holokosto memorialinis muziejus, Washington, DC, statytas ir įrenginetas apie ketverius metus. 1993-ųjų balandžio antroje pusėje buvo atidarytas publikai. Jo pilnas pavadinimas — The United States Holocaust Memorial Museum. Šiame reportaže dažniausiai versiuosi HMM santrumpa.

Po atidarymo keletą savaičių ji lankė daugelio pasaulio valstybių vadovai, religinių bendruomenių vadovai, humanistai. Buvęs kvietimas ir Lietuvos prezidentas Algirdas Brazauskas, bet atvykti negalėjęs. Vieną dieną muziejuje praleido Vytautas Landsbergis su Lietuvos ambasados pareigūnais.

HMM statytojai pasaulio mediją sudomino jo nė stogo neapdengę, o po atidarymo pasipylė pranešimai, radijo bei TV reportažai. "The New York Times" ir "The Washington Post" dienraščiai sumirgo straipsniais, kuriuose dažnai buvo minimi ir lietuviai (deja, ne gieriama). Mūsų išveikšioji spauda, tartum susigūžusi dėl kaltinimų, tylėjo ir tebetyli. Tėk skaityti tik vieną reportažą ("Drauge"), kuris ne informavo, o klaidino.

HMM rūmus išvydau 1991-ųjų vasarą. Tuomet jau stovėjo visos išorinės sienos, dauguma pertvarų, požemiuose pradėti mechaniniai įrenginiai. Su vadovais po šešis aukštus kartėmis laikinai laiptais, lieptais, kopėčiomis. Rūsiose braidžiojom po alyvuotą vandenį. Pro šešto aukšto bestikles angas gerėjomės D.C. vaizdais. Gavęs spaudos aplanką (Press kit), parašiau "Draugui" reportažą, kuris buvo išspausdintas 1991.XI.19 laidoje.

Ir štai, padėjęs truputį pastangų, į užbaigtą HMM įsipašiau 1993.VI.15, tad už 2 mėnesių po atidarymo. Kai kurie tarnautojai į Lietuvos žurnalistų draugijos pasą kiek šnairavo, bet dauguma buvo malonūs ir paslaugūs. Gavau spaudos aplanką ir porą gerų nuotraukų.

Muziejus atidaromas devintą. Įleidžiama 5,000 lankytojų, bilietus įsigijusių iš vakaro. Kai atėjau 11 val., eilutėse prie trijų liftų dar stovėjo keletas šimtų. Už kelių minučių buvau prie lifto. Mano bilietą imdamas, uniformuotas tarnautojas atidžiai mane nužvelgė ir įteikė "pasą", maždaug JAV užsienio paso (passport) dydžio. Jo viršuje įdomi emblema, kurios, dėl komplikotumo, neprašinėsiu. Ji pusrasti apjuosta žodžiais: "For the dead and the living we must bear witness". Viršelyje atskleidus, j mane žvelgia žilabarzdys, juodais ūsais vyras, gimęs 1867, žuvęs 1944. Tai Jehuda Gerszonowicz. Pateikta trumpa jo biografija. Jis ne koks šekspyrinis šailokas, o doras juodadarbis žmogus, mechanikas, triušes mažoj nuosavoj dirbtuvėlyje. Nacių suimtas, dar ilgai jiems taisė automobilius, tad tik per plauką nebesulaukė karo pabaigos. Deportuotas į Gross-Rosen kacetą, ten sunaikintas. Tai "mano" kankinys, kad jo žuvimą liudyčiau.

HMM lankantiems vyrams duoda kankinio vyro pasą, moterims — moters, vaikams — vaiko, taikydami, kad apytikriai būtų panašaus į lankytojo amžiaus. Šit, kodėl mane nužvelgė ir amžius, vos penkmečiu teapsiriko. Tik HMM palikęs išskaičiau, kad IV ir II aukštuose, kompiuterių pagalba, galėjau "savo" kankinio biografiją praplėsti.

Liftną įsigavus pranešė, kad keliamės į ketvirtą aukštą, nuo ten apžiūrą pradėsime ir kas sau laiptais leisimės į žemutinius aukštus.

KETVIRTAS AUKŠTAS: 1933-39 METAI. Tai nacizmo įsigalėjimo ir žydų persekiojimo Vokietijoje istorija. Čia didžiausias šurmulys, didžiausias triukšmas. Iš lifto išlindęs, tuoj pajunti hitlerinę atmosferą. Ant sienų Vokietijos miestų mūrų ir aikščių vaizdai, išpuošti svastikom. Visuose kampuose video ekranuose maršruoja karingi naciai. Girgždžiantis Hitlerio balsas ir jo akmens rūstumo veidas. Spiegdamas skystu falsetu Goebelsas šaukia "Juden, Juden, Juden!" Kristallnacht vaizduose per langus iš kelių aukštų krinta ant šaligatvių baldai, rūbai, žydai stumdomi ir kumščiuojami. Sienos nuklijuotos plakatais, skelbiančiais vis žiauresnius žydų varžymo potvarkius. Bene 1937 ar 1938-iais jau prasidėjusi žydų golgota kacetuose. Gausėja karui pasirodusio Wehrmachto parada. Maršai, maršai, maršai! Kelius žemėlapuose ir Lietuva. Jos sostinė tai Kovno, tai Kowno, žiūrint, kieno rašyta. Niekur neegzistuoja Kaunas. Viena siena aplipinta pasaulio laikraščių pirmaisiais puslapiais, daugiausia amerikiečių: THE NEW YORK TIMES, ST. LOUIS POST DISPATCHER, DALLAS MORNING NEWS, etc. Jų didžiosios antraštės skelbia tai nacių siautėjimus, tai Vokietijos ultimatumus kitoms valstybėms, ruošimais karui. Žiūr, ryškus Antano Smetonos portretas. Kas čia? Tai Baltimorės THE SUN 1938 rugsėjo 16 numeris. Antrašinė Lietuvos prezidentas tikina, kad Klaipėdos (rašoma Memel) niekam neatiduosiąs. Neturiu laiko, negaliu susikaupti smulkiam tekstui skaityti, bet nujauciu, kad rašoma apie Neumanno-Sasso bylą. Čia tai jau Lietuvai komplimentas, deja, neišryškintas HMM vadovų paaiškinimu.

Mažo teatro dideliame ekrane visą dieną kartojamas 20 minučių filmas. Tai paskutinį dviejų tūkstantmečių žydų istorija iš tamsiosios pusės. Žydai ypač kenčią nuo krikščionių, nuo katalikų. Iki Jono XXIII jie atsakingi už Kristaus nužudymą

(ilustracija: nuožmaus veido žydus vinimi kala Kristaus kojas). Pradėdamas Hitlerio biografiją, pasakotojas lyg tarp kitko, bet ryškiai ištaria, kad jis krikščionys katalikų bažnyčioje, bet nė žodelio, kad jis katalikus žiauriau persekiojo, negu protestantus.

Daviau tik labai abstraktų IV aukšto vaizdą. Vien šiame aukšte galetum pasilikti kelias dienas ir visko neapžiūrėti, neapskaityti, neišsiklaustyti. Neraginami skubėti, lankytojai čia gali ilgaiusia išbūva, nenuėjusdami, ką ras III ir II aukštuose. Iš dienos 5,000 lankytojų kontingento 11 val. tikrai du, o gal ir tris tuksantčius teberadau čia šurmuliuojančius, kartu su nacių oratoriais triukšmą dvigubinančius.

Prieš leisdamasis į III aukštą, patekau ant erdvus, šviesaus tilto, kurio atokios sienos viršuje baigiasi bokštu, o žemyn nuslenka per III aukštą ir iki II aukšto grindų. Tai šioje "bokštinėje" patalpoje pagerbti Eišiškių miestelio 3,500 žydų. Sienos per visus tris aukštus išpuoštos maždaug 1,500 nuotraukų. Daugiausia grupinių, visokiose pozose, rimtais ir linksmiais veidais, žiūrint, kokiomis progomis fotografuota. Dalis nuotraukų darytos vieno fotografo, prieš holokostui artėjant, kitos surinktos iš albumų. Jose žmonės, kaip visi mes: žaidę, mokęsi, dirbę, mylėję, puotavę, meldęsi. Ir štai dalis užrašo: "(...) Sept. 25 and 26, 1941 the Nazis and their Lithuanian collaborators herded and shot the Jews of Eisyszki, leaving it forever Judenfrei". Ant šio tilto lankytojų kalbos nuščiūva. Nuotraukos kalba garsiau už ekranų aiškintojus. Eišiškių žmonės ir jų tragediją pamini dauguma žurnalistų, nepraleidami nė mano ką tik cituoto kaltinimo lietuviams. Mane labiausia sujaudino gal 16-17 metų mergaitės portretėlis su aiškiu jos pačios parašu: Rivka Švarcaitė. Taip, Švarcaitė, ne lenkiškai Szwarzucwna, ne Schwarz. Ji nei šypsoji, nei liūdi. Veidėly tik

(nukelta į 5 psl.)

TAMSAI ŠVIESŪS LIETUVOS BANKO KORIDORIAI

(atkelta iš 1 psl.)

kartu su savo kolega teigia: "Šalies gerovė priklauso nuo ilgalaikių ekonomikos plėtojimo tikslų ir priemonių. Ten, kur centriniai bankai gali nevaržomai atlikti savo funkcijas, infliacija žemesnė ir stabilesnė".

Toliau Visokavičius imasi revizuoti ne tik Lietuvos banko funkcijas, bet ir nurodo vyriausybės veiklos gaires: "Vyriausybė norėtų turėti didelę įtaką centriniam bankui ir vykdyti tokią politiką, kuri tik trumpą laiką būtų populiarė. Tačiau Lietuvos Vyriausybė turėtų daugiau orientuotis į rinkos ekonomiką, suprasti, jog centrinis bankas turi imtis savo funkcijų: vykdyti monetarinę politiką, kuri stabilizuos nacionalinę valiutą ir pažabos infliaciją, svarbiai prižiūrėti bankus, kad finansų sistema gerai ir stabiliai veiktų".

Taigi, iš vienos pusės Visokavičius įrodinėja banko nepriklausomybės būtinumą, iš kitos, skelbia tai, kad reikalinga Vyriausybės

priežiūra bankams. Čia susikerta skirtingas termino "priežiūra" supratimas Lietuvos banke ir Lietuvos vyriausybėje.

Konflikto šaknys, tikriausiai, ir atsirado dėl šio nesupratimo. Visokavičius galvoja, kad gali nevaržomai naudotis valstybės banko pinigais (tik, žinoma, vyriausybei ramiai prižiūrint), o Lietuvos vyriausybė manė, kad turi teisę diktuoti pinigų emisijos taktiką, bei kitus strateginius Lietuvos valstybės klausimus, kurie buvo sprendžiami Lietuvos banke. Tiesiog keista, kad šie klausimai, rodos, išspėsti įstatymais, susilaukia tiek diskusijų ir "nesupratimo". Žinoma, čia lemiamą vaidmenį vaidina nenoras suprasti, asmenybių charakteriai ir vidinės politinio žaidimo taisyklės.

Idomiai konfliktą tarp Lietuvos banko ir Seimo vertina buvęs Lietuvos Investicijų banko vadovas V. Dudėnas:

"Atrodo, kad ši istorija panaši į LIB likvidavimą. Man regis, p.

Romualdas Visokavičius mėgino dorai tvarkyti Lietuvos bankininkystės reikalus ir plėtoti valstybinę monetarinę politiką. Bet tokia veikla, atrodo, nepatiko toms pačioms jėgoms, kurios groivė LIB. Be to keista, kad per tą 20 mln. litų paskolą "Litimpex" bankui nukentėjo tik vienas p. R. Visokavičius, nors tą sprendimą kolegialiai buvo priėmė ir premjeras, ir finansų ministras".

Taigi, "švari" prokuratūros byla prieš R. Visokavičių įgyja visai kitą atspalvį. Paliesti kartiniai valstybės pamatai, tačiau kaltieji, dėka savo aukščiausiųjų postų, sugeba surasti mažiau svarbų ar, paprasčiausiai, neparankų žmogų, kuriam galima surašyti visas nuodėmes.

Kokia yra tiesa, šiandien labai sunku pasakyti. Tikrai viena yra aišku - vienas žmogus (kad ir koks galingas bebūtų) Lietuvoje tiek "darbų" nuveikti negalėjo ir Lietuvos vyriausybė daro viską, kad tikroji tiesa niekada nebūtų sužinota...

A. J.

□ Šimtai ginkluotų policininkų ir kareivių užblokavo demonstrantams kelią lapkričio 7 d. Maskvoje. Komunistai stengėsi paminti 1917 m. Spalio bolševikų revoliucijos metines. Vyriausybė buvo uždraudusi demonstracijas Maskvoje, tačiau mažuose Rusijos miestuose įvyko nedidelės taikos demonstracijos.

□ Trys Švedijos JT taikos palaikymo kariuomenės kariai buvo pagrobti lapkričio 7 d. netoli Sarajevo. Karas buvusioje Jugoslavijoje jau nusinėse virš 200,000 gyvųjų, 2 milijonai žmonių turėjo palikti savo namus.

□ Baltarusijos muitininkai lapkričio 6 d. ties Baltarusijos-Lenkijos siena, netoli Respol miesto, sulaikė daugiau negu dvi tonas hašišo, paslėpto traukinio vagonė su razinomis. Spėjama, kad narkotikai atkeliavo iš Afganistano, o turėjo nuvykti į Vokietiją. Lenkija jau yra tapusi narkotikų tarp Vakarų Europos ir Azijos tranzito šalimi.

□ Rusijos Prezidentas B. Jelcin lapkričio 6 d. pareiškė, kad jis neorganizuos ankstyvesnių prezidento rinkimų 1994 m. birželio mėnesį, kaip buvo žadėjęs. Jis numato išbūti prezidentu pilną terminą, kuris truks iki 1996 m. Po to jis neplanuoja kandidatuoti į Rusijos Prezidento postą. "Kiekvienas žino, kiek smūgių teko mano daliai. Vienam žmogui tai yra per daug", - pasakė Rusijos Prezidentas.

□ Ukrainos prezidentas Leonidas Kravčuk Aukščiausios Tarybos sesijoje pasakė, kad Ukraina neturi teritorinių pretenzijų savo kaimynams, tačiau ir savo žemės neatiduos nė pėdos. Turimas omenyje Krymas, kurį buvusi Rusijos Aukščiausioji taryba paskelbė Rusijos dalimi. Šis sprendimas iki šiol nepanaikintas.

□ Moldovos vyriausybės nutarime numatoma gatvių apšvietimą sumažinti 75%. Išjungiamos reklamos ir vitrinų apšvietimas, uždrausta naudoti elektros energiją gamybinėms ir negamybinėms patalpoms, pirtims šildyti.

□ Maskvos administracija nutarė, kad kalbėtis telefonu automatai bus galima įmetus į aparatą ne 1 rublio monetą, o 30 rublių kainuojantį žetoną. Juos pardavinės rusių skyriai ir metro kasos. Taigi, pokalbių telefonu Maskvoje pabrango 30 kartų.

□ Čekėnijos vadovybė pareiškė, kad ji nedalyvaus Rusijos Federacijos Susirinkimo rinkimuose, o Maskvos meras Jurij Lužkov pasiūlė Čekėnijos piliečius laikyti užsieniečiais. Vadinas, prieš atvykdam į Maskvą jie turės susitvarkyti užsieniečiams reikalingus dokumentus, o Maskvoje mokėti už paslaugas konvertuojama valiuta.

□ Gruzijos vyriausybės kariuomė lapkričio 7 d. paėmė nelaisvės paskutiniuosius sukilėlius, palankius nuverstam prezidentui Zviad Gamsachurdia. Žinią paskelbė Gruzijos gynybos ministerija.

Aplink pasaulį

□ Popiežius Jonas Paulius II lapkričio 7 d., lankydamas vieną iš Romos bažnyčių, pasakė, kad augantis neonacių aktyvumas neša savyje "žiaurumą ir pavojų". Šie Popiežiaus žodžiai nuskambėjo, vienam berniukui uždavus klausimą, kaip Romos Katalikų Bažnyčia vertina nepaaiškintus skustagalvius ir kitas neapykantos grupes. Popiežius pasakė: "Europa turi gerą priešastį baime. Mūsų amžius, pradžioje daug žadėjęs, atsiskleidžia kaip ypatingai žiaurus ir pavojingas su nacizmu ir fašizmu". Jonas Paulius II paragino visas sritis atmeti neapykantos grupių "neįtikėtiną žiaurumą". Išpuoliai prieš užsieniečius paskutiniuoju metu išaugo ne tik Italijoje, bet plečiasi ir Vokietijoje bei kitose Europos vietose.

□ Ispanijos karalius Juan Carlos, kurio pirmąkart išvarė žydus prieš 500 metų, pradėjo savo istorinį vizitą Izraelyje lapkričio 8 d. Vizitas truks keturias dienas ir taps pirmuoju Europos monarcho vizitu į Izraelį nuo Izraelio ikūrimo 1948 m.

NUOTAIKOS, ARTĖJANT RINKIMAMS RUSIJOJE

Spalio 15-21 dienomis JAV viešosios apklausos tyrinėtojai Celine Lake ir Ed Goes, kurie dirbo su Vladimir Andrejenkov, Socialinių Tyrimų instituto direktoriumi, Maskvoje pravedė viešosios nuomonės tyrimą. Buvo apklausta 1,000 žmonių (18 metų amžiaus ir vyresni) jų namuose. Galima tyrimo klaida sudaro 3%. Apklausa vadovavo U.S. News & World Report.

Nors M. Gorbačiovas ir galvoja apie sugrįžimą į politiką (jis neatmeta galimybės, kad kandidatuos į Rusijos prezidento postą ateinančiais metais), tačiau paskutinioji apklausa rodo, kad jis pasilieka pačiu nepopuliariausiu politiku Rusijoje.

Rusijos prezidentas B. Jelcin taip pat turi problemų. Apklausa parodė, kad 50% apklaustųjų pasakė, kad jie pritaria tam, kaip Jelcin eina savo pareigas, o 34% pareiškė, kad jie nepritaria Prezidento veiklai. Į klausimą, ar B. Jelcin nusipelnė dar vieno prezidentavimo termino, 61% atsakė, kad atėjo laikas duoti galimybę pasireikšti kitam asmeniui. Tik 29% apklaustųjų pareiškė, kad B. Jelcin nusipelnė perrinkimo.

80% apklaustųjų pasakė, kad jie planuoja balsuoti ateinančiuose parlamento rinkimuose ir 43% pareiškė, kad jie rinks kandidatus, kurie remia B. Jelcin. Tik 19% pasakė, kad jie balsuos už kandidatus, kurie yra prieš B. Jelcin.

Nors dauguma ir pritaria tam, kad reikalinga alternatyva dabartiniam Prezidentui, tačiau nei vienas iš potencialių varžovų neturi didelio rėmėjo procento. Į klausimą, apie favoritą ateinančiuose prezidento rinkimuose, 29% apklaustųjų paminėjo prezidentą B. Jelcin ir niekas iš kitų kandidatų negavo daugiau nei 8%. Mažiausiai 1% balsų surinko M. Gorbačiovas.

Prezidentas B. Jelcin gavo teigiamą įvertinimą iš 51% žmonių, nepatenkinamai Prezidentą įvertino 46%. M. Gorbačiovas 22% apklaustųjų įvertino teigiamai, o 72% - nepatenkinamai. J. Stalin gavo sekantį įvertinimą: 27% - teigiamai, 55% - neigiamai.

50% apklaustųjų pasakė, kad B. Jelcin pasielgė teisingai, išvaikydams parlamentą, tačiau 33% pareiškė, kad jis neturėjo to daryti. Į klausimą, ką reikia kaltinti už spalio pučo metu pralietą kraują, 50% apklaustųjų atsakė, jog kaltos abi pusės, 31% - opozicijos lyderiai, ir tik 12% kaltino B. Jelcin.

63% apklaustųjų tiki, kad gali būti kiti konfliktai, kraujo praliejimas ir antivyriausybiniams veiksmai Maskvoje ar kituose regionuose. Toks pat procentas žmonių pasakė, kad tokie įvykiai turėtų įtakos jų gyvenimui. Į klausimą, kaip jie reaguotų, leidžiant pasirinkimą nuo karinio pasipriešinimo iki laisvų rašymo, 60% apklaustųjų atsakė, kad jie nieko nedarytų.

A. J.

Laiškas iš Wisconsin

NEW YORKO LAK IR SPORTINĖ KASDIENYBĖ

Šiomis dienomis New Yorko Lietuvių Atletų Klubas yra dėmesio centre: iškilmės, šventiška nuotaika, sveikinimai... Klubas švenčia savo 90-ties metų sukaktį. 1903 m. New Yorko valstijoje įteisintas pirmas pasaulyje lietuvių sporto klubas tampa lyg brangakmenių mūsų sporto vietų įvairiaspalvė mozaikoj.

Mūsų tarpe nėra tų ankstesnės išsivijusių žmonių, kurie tasyk Brooklyno Gimnastikos Klubą įkūrė, dešimtmečius išlaikė, kol po II-jo pasaulinio karo atvykę naujieji išeiviai įsijungė, dalyvaavo valdybose ir vėliau klubą perėmė. 1960 m. susijungus su New Yorko Lietuvių Sporto Klubu, priimtas naujas pavadinimas New Yorko Lietuvių Atletų Klubas. Jei ankstesniųjų išeivių tikslas, kuriant sporto ir kitokias organizacijas, buvo pirmiausia jungti lietuvius į organizuotus vienetus, tai ir naujieji ateiviai norėjo turėti lietuviškus židinius, kurie gaivintų, ramintų ir tuo pačiu užkrėstų kelią nutautėjimui. Tokie norai saistė ir sporto klubų veiklą.

Žinia, galima įvairių titulu siekti, tačiau veiklos sėkmė priklauso nuo daugelio elementų. Mėginim, bent panoraminu žvilgsniu, bent iš tolo, nesustojant tik prie New Yorko LAK, atkreipti dėmesį į aplinką, kuri būdinga mūsų sporto klubams.

Sportinės veiklos problemos

Jau 1963 m. vasario mėn. "Drago" puslapiuose dr. Algir-

das Nasytis teigė: "...didelė dalis jaunimo natūraliai interesuojasi sportu ir čia slypi mūsų progą išnaudoti tą interesą lietuviškiems reikalams... sportinis išsilavinimas sportinės idėjos įsisąmoninimas turi didelės absoliutinės žmogiškos vertės, nors... didelė dalis mūsų veikėjų ir net kultūrininkų nėra linkę su tuo sutikti... yra kokios tai pasąmoninė tendencija dalinti jaunuolius į sportininkus ir intelektualus, kas yra absoliučiai klaidinga".

"Sporto" žurnalo 15 nr. (1962) Jonas Rūtenis liudijo: "Sporto klubai tai tik FASKo vaikai, be teisių ir nepiliečiai, lyg jie neturėtų jokios reikšmės, o kas svarbiausia bereikšmiai taip progaujamuose lietuviškos išlaikymo ir ugdymo baruose. Šeštadieninė mokykla, chorai, tautinių šokių ansambliai, teatrai, lietuvių literatūra, mokykloms vadovėliai, jaunimo sąskrydžiai, stovyklos, dainų šventės — piliečiai, bet sportas — ne".

Šie tvirtinimai buvo pareikšti prieš 30 metų. O kaip dabar? 1991 m. Šiaurės Amerikos Lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto Sąjungos (ŠALFASS) — kuri yra tęsinys buv. Vyr. Fizinio Auklėjimo ir Sporto Komiteto (FASK) — suvažiavime Sąjungos atstovas Rimantas Dirvonis, baigdamas savo kadenciją JAV LB Krašto valdyboje, liudijo: "...nors seniai ryšiai tarp šių institucijų yra užmezgti, santykiai, nors ir glaudūs, tačiau jaučiamės

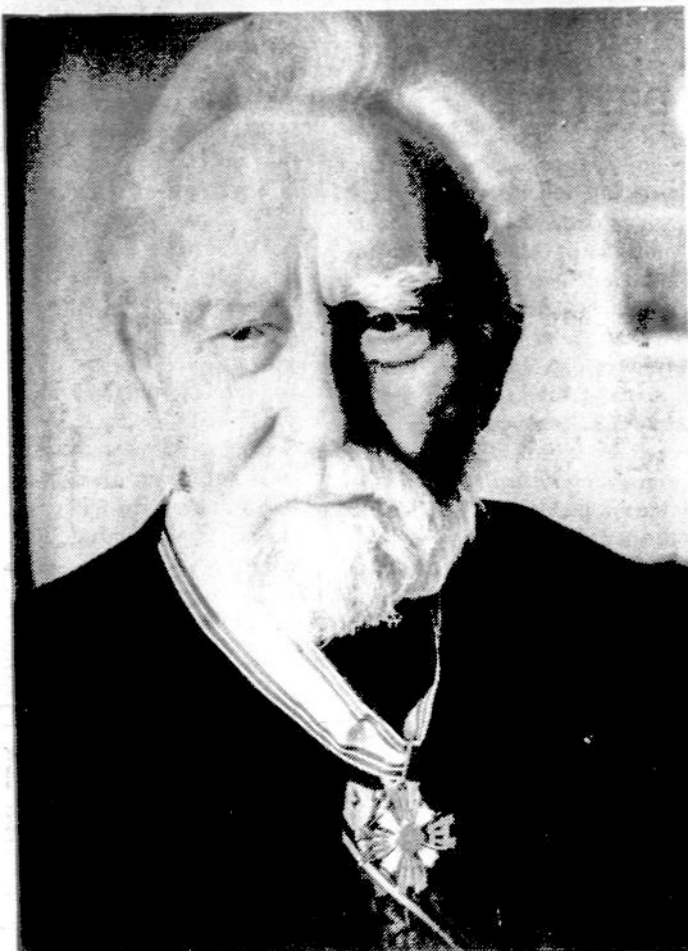
nesą šimtaprocentiniais piliečiais".

Priekaištai ir visuomenė

Gana skaudūs minėti pareiškimai ir galbūt ne apie visų lietuviškų talkinių visuomenę būtų galima taip tvirtinti. Tačiau nebūtų neteisinga tvirtinti, kad sportininkas visur buvo tik... na, sportininkas. Niekur jis nebuvo ujamas, bet retai kad minimas, net Jaunimo sąjungoje.

Smerkiamas dėl per didelio šlubavimo lietuvių kalboje, nesidomėjimo mūsų organizaciniais, kultūriniais reikalais, kitomis jaunimo organizacijomis. Bet tikrumoje jis priklauso ir skautams, ir ateitininkams, dainuoja choruose, šoka tautinius šokius, dalyvauja, nors ir neorganizuoti, demonstracijose. Tiesa, jo niekas nešaukia į ideologinius kursus, nes ŠALFASS statute nėra tokio reikalavimo. Betgi Sporto sąjungos ideologija buvo ir yra lietuviška plačiausia, teigiamiausia prasme.

Grįžtant prie visuomeninių ir kultūrinių reikalų, nevalia užmiršti New Yorko LAK įdėto triūso, rūpesčio, neskaiciuojamų valandų talkos, telkiant lešas Kultūros Židiniui. Žinia, klubas dabar KŽ turi kambarį savo poreikiams, bet ir čia dengia kai kurias išlaidas. Žinoma, kad retkarčiais tarp KŽ administracijos ir sportininkų reikalai persipina, tačiau atvėsus ir prisiminus, kad "Lietuviais esame mes gimę" gyvenimas, kaip sakoma, ir vėl

Prof. V. K. Jonynas Lietuvos Prezidento buvo pagerbtas III laipsnio Gedimino ordinu. Viktoro Kapočiaus nuotrauka

dūzgia.

Bet jautriausia styga — lituanistiniai reikalai, nes "sportininkai lietuviškai beveik nekalba". Šis tvirtinimas sportininkus lydi jau keliasdešimt metų. Tarsi praeikimas. Ne vieta šiandien drumsti šventinę nuotaiką, prisimenant kai kuriuos mūsų spaudos vedamuosius apie "pavojingus obuolius", aukso viršelius", apie "žemiausią visuomenę,

kuriai rūpi tik sportas". nežiūrint to narsumo, sportininkų tylos ir

sulaukus šeštadienio

reikalai nepajudėjo. Lyg tas Puntuko akmuo. Šeštadienio rytą vieni lankė mokyklą, kiti skubėjo žaisti krepšinį. Pirmieji kaltino sporto klubus: "Jūs atitraukiate (nukelta į 6 psl.)

dijami (pavaizduota mirštančių agonija). Ant primityvių metalinių emų, primenančių automobilio šasi, guldomi ir vežami į krosnį.

Tarp rodučių yra masyvios dujų kameros durys, krūva Varšuvos geto grindinio akmenų (jais sukileliai kovėsi su esesininkais), daugybė visokių autentiškų getų bei kacetų daiktų, pro kuriuos praeidamas negalėjau ilgau sustoti. Beje, lenkai minimi ir kaip žydų gelbėtojai, ir kaip prieš juos pogromų rengėjai, net ir po karo, 1946-aisiais.

Erdviam poilsio kambarį gauname klausymo ausines ir po storą, didelėmis raidėmis knygą. Ausimis ir akimis sekame kelio liko gyvų išlikusių kankinių pasakojimą. Pasirodo, ir aš ten ilgokai gaisau laiką. Kai nusileidau į II aukštą, visa tai buvo rodoma gerame ekrane, kur matėme pačius pasakotojus. Nesuprantu, kodėl duplikuojama?

Tarp visokių plakatų, prie Auschwitzo žemėlapių kaltinamas Amerikai, ypač 1945 pradžios JAV karo ministro pavaduotojui John McCloy: kodėl šio kaceto nebombardavo, kai mes, kaliniai, jį su bombų laukėme kaip išganymo? McCloy teisinasi: apie jį sužinojome žinoyje, bet bijojome nacių erzinti, kad nebūtų dar žiauresni (sic). Kaltintojai atsako klausimu: kaip žiauresni jie begalėjo būti?!

II AUKŠTAS: NUO 1945 IKI DABAR (1945 — Present). Ir čia maršai, maršai, maršai, bet jau alijantų. Trys žemėlapių vaizduoja Hitlerio nesėkmes frontuose, atsitraukimus, žlugimą. Trijuose lankytojų apgultuose ekranuose — išvaduotojai sovietai, amerikiečiai, angliai. Tokia "traicė" bent keliose vietose, vis ta pačia tvarka. Matyt, prancūzų žygyje kacetų nepasitaikė. Man kraujas verda prie sovietinių "išvaduotojų". Noris šaukti aplink stovintiems, kad šitie bestijos už metų ar mėnesių, kai kuriuos "išvaduotojus" nuvežė iki Laptevų jūros! Bet HMM įrengėjai apie tai dar nenori kalbėti, nes jiems Hitleris už Staliną baisnis ir tiek.

II aukšte beveik linksma. Nors ir čia dar leiggyviai skeletai, dryžuotos uniformos, neštuvai ir lignonės, bet kas išliko — gyvenimas. Paskui Nūrenbergo teismas, Eichmanno teismas. Niekur Demjemo teismo nė veido. Tik švelnūs kaltinimai lenkams, prancūzams, sovietams, Baltijos respublikoms. Kažkuriam tarpdury akis degina užrašas "THE GUILT OF BYSTANDERS", nes esu vienas iš jų. Bet kaip gi jiems paaiškinsiu, kad, kai Kamajų žydus vežė į Rokiškį ir Antanašę prie Obalių, mums netilpo galvoj, kad juos ten šaudytų. Netikėjo nė jie, kankiniai, nebėgo į kaimus ar miškus, nesiprasė kaip nors gelbėti.

Šiame II aukšte yra ir Izraelio valstybės propagandos: žmonės kuria laimingą gyvenimą, dirba, jaunimas sportuoja.

Nekalbėsiu apie I aukštą, kuriame nebėra jokių žiaurų ir dar labai daug tuščios erdvės. Nedarysiu užuominų nė apie V ir VI aukštus, kur dar įrenginėjami didžiuliai archyvai, mokomoji priemonė holokostui studijuoti, kur salėse bus rengiami seminarai, konferencijos. HMM rūmai pastatyti ant 1.9 akrų ploto ir jų vidus turi 265,000 kvadratinųjų pėdų erdvės. Daug radinių dar ten galima suvežti.

Tarp lankytojų mačiau daug juodaodžių. Nemažai juodo D.C. jaunimo HMM pasamdęs ir tarnautojais. Jie paslangūs, mandagūs. Lankydamas girdėjau kalbant keliomis kalbomis, ypač ispaniškai, žydiškai. Tik lietuvių, kiek žinau, dar mažai ten lankėsi, nors Washingtono gyvenantieji žada. Žada, bet ir lankia lankytojų atoslūgio, kad būtų galima lankyti iš karto, bet kada atėjus, ne iš vakaro bilieto prašant.

Oficialus HMM adresas šis: 100 Raoul Wallenberg Place, SW, Washington, DC 20024-2150. Pagrindinis įėjimas iš Fourteenth Street, SW. Tik už kelių šimtų metrų nuo Washingtono paminklo — obelisko. Vėsiškai prie DC Mall, pėsčiom maždaug už 2-3 minučių nuo metro Smithsonian stoties.

Vladas Būtėnas-Ramojus, žurnalistas, sunkiai sirgęs, mirė lapkričio 7 d. Chicagoje.

— Tautos Fondo taryba nutarė paremti už Lietuvos ribų dirbančius lietuvius mokytojus. Tie mokytojai darbuojasi Baltarusijoje, Latvijoje ir Mažojoje Lietuvoje. Parama yra \$6470 dydžio.

— Dail. Adomo Galdiko gimimo 100 metų sukaktis paminėta ir Lietuvoje. Spalio 17 d. minėjimas vyko Mosėdyje ir Plungėje. Ryte pamaldos vyko Mosėdžio bažnyčioje, o popiet atidaryta A. Galdiko dailės paroda Žemaičių dailės muziejuje Plungėje, M. Oginskio rūmuose. Poezijos ir muzikos popietė vyko Plungės miesto kultūros namuose.

— Romos katalikiškuose universitetuose nauji mokslo metai pradėti spalio 17 d. Lietuvių Šv. Kazimiero popiežiškoje kolegijoje šiais mokslo metais gyvens 10 klierių ir 10 kunigų studentų.

— Dail. Viktoro Vizgirdos, senesniai mirusio Cape Cod, MA, palaikai pervežti į Lietuvą. Urną su palaikais lydėjo velionio našlė Elena ir sūnus Rimtautas su žmona. Visą savo kūrybą dailininkas testamentu paliko Lietuvai. Dabar nugabenti jo paskutiniai kūriniai. Vilniaus dailės muziejuje rugsėjo 30 d. buvo atidaryta V. Vizgirdos paroda "In memoriam". Dailininko palaikai buvo pašarvoti Šventųjų Jonų bažnyčioje, spalio 5 d. palaidoti Antakalnio kapinėse, prie dail. Juozo Mikėno kapo.

— VIII-ojo ir Kūrybos simpoziumo ekumeninės pamaldos bus lapkričio 28 d., sekmadienį, Pasaulio Lietuvių Centro koplyčioje, Lemont, IL. Pamaldose dalyvaus Lietuvių katalikų vyskupas išsivijoję Paulius A. Baltakis, OFM, ir lietuvių evangelikų liuteronų išsivijoję vyskupas Hansas Dumpys. Giedos "Dainavos" ansamblis, vadovaujamas Dariaus Polikaičio.

— Toronte, Ont., 1992 m. birželio mėn. įsisteigė grupė Tėvynės Sąjungai (Lietuvos konservatorių) remti. Šių metų rugsėjo 26 d. Hamiltono, Ont., surengtas TS Kanados skyriaus steigiamasis suvažiavimas. Suvažiavimas išrinko Kanados skyriaus Tarybą, kurion įeina trys Lietuvos įgaliotiniai Kanadoje: Eugenijus Čuplinskis, Vytautas Bireta ir dr. Rimas Petrauskas, taip pat Algimantas Eimantas iš Ottawos, Agota Ratavičienė iš Delhi, Vida Stanevičienė iš Hamiltono, Vladas Butkys ir dr. Juozas Sungaila iš Toronto, Liudius Ulbinas iš Hamiltono.

— Eugene Pell, Radio Free Europe / Radio Liberty prezidentas spalio 18 d. Munchene pareiškė, kad pagal JAV vyriausybės nurodymą nuo dabar iki 1995 m. įvairių tautybių transliacijų personalas nuo 1,500 asmenų bus sumažintas iki 705. Prezidentas užgarrantavo, kad lietuvių, latvių ir estų transliacijų šie suvaržymai nepalies, bent per ateinančius metus.

— Penktąsias pasaulio lietuvių žaidynes Lietuvoje ketinama surengti 1995 m. vasarą. Olimpiada vyks Vilniuje ir Kaune, varžybos siūlomos pagal amžiaus grupes bei sportinį pasirengimą. Kai dėl programos galutinio sudarymo laukiama, ką pasiūlys sporto federacijos bei įvairių kraštų lietuvių bendruomenės.

VALANDOS HOLOKOSTO MUZIEJUJE

(atkelta iš 4 psl.)

ramybė ir giedra. Spėju, kad su tėvais gal ji Eišiškėse atsirado iš Didžiosios Lietuvos, kai atgavome Vilnių. Iš 3,500 gyvų esą likę 28. Ar Rivka tarp tų laimingųjų? Kitą kartą pasistengsiu sužinoti.

III AUKŠTAS: THE FINAL SOLUTION 1940-45. Tai baisių aukštų! Dėka Antrojo pasaulinio karo, Hitlerio smogikų ranka pasiekusi kone visą Europos kontinentą. Diagramose su keleturių ir penkių nulių skaičiais minima Prancūzija, Belgija, Olandija, Norvegija, ką bekalbėti apie Lenkiją, Ukrainą, Lietuvą, Rumuniją ar Čekoslovakiją. Į mano bloknatą pateko Kowno, Grodno, Bialystock, net nežinau ką apie šiuos miestus kalbant, ką juose rodant: Kuria tik šio aukšto kryptim eitum, vis prieš tave skaidrės, baises nuotraukos, video ekranai. Nekopiūruoti, necenzūruoti. Vienur kacetuose skeletai, kitur "tyrimų" laboratorijose išting, žaizdoti kūnai. Visi vyrai ir moterys, nuogi. Jauni amerikiečiai žiūro-

vai stebi išbalę, išplėtomis akimis, negalėdami tikėti.

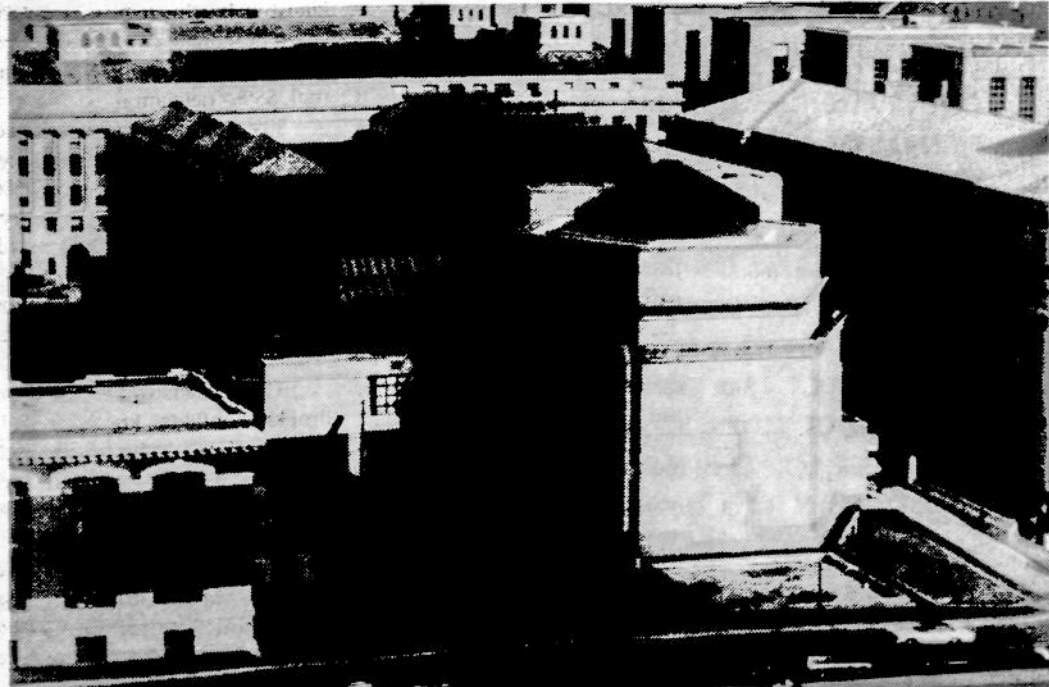
Keliose vietose užsimenama, kad, šalia žydų, be atodairas buvę naikinami ir kitų tautybių, net vokiečių psichiniai ligoniniai, homoseksualai, Jehovos liudytojai, čigonai (Roma-Gypsies), dar kelių kategorijų (tautybių) žmonės. Tik su žiburiu nerasi žudomų lietuvių ar ukrainiečių — jie — "žudančiųjų bendradarbiai". Nuo nuotraukų ar vaizduojusių pavargęs, pasirinktas temas gali girdėti per telefonų ragelį.

Skeletus vežant į Auschwitzą, sunaikinimo lagerį, ant vartų pasitinka užrašas "ARBEIT MACHT FREI!" (taigi, darbas išlaisvina). Viena siena storai išklota moterų plaukais. Sužinai, kad jų prikipta tūkstančiai tonų ir fabrikuose naudota minkštų daiktų gamybai.

Vienas milžiniškas iš lentų sukalta gardas prikrautas moterų bei vaikų batų ir batukų. Jie esą nuo 8,000 kojų ir kojyčių. Daugiausiai nunešioti, išblukusių spalvų. Išpūdis pritenkiantis.

Kai prieš dvejus metus rašiau reportažą apie HMM užbaigtą eksterjerą, minėjau, kad likusi neapdengeta stogo dalis, pro kurią "iš dangaus" turi būti į III aukštą nuleistas prekinis vagonas. Dabar žengiu pro plačią atvertą raudoną "gyvulinio" vagono angą ir už minutės pro kitą angą, išseisiu. O minutė viduje — akimis pamatuoti vagono tūrį. Priešingai dideliems sovietų vagonams, kuriais Sibiran vežė mūsų žmones, šis nedidukas, tik 15 tonų, "Karlsruhe" tipo vagonėlis, gal mažesnis už amerikietiška mokyklų autobusiuką. Parašyta, kad 1941-40 metais juo į Treblinkos krematoriumą veždavo 100 žmonių. Stačių, kūnas prie kūno. Štai kur to ekspozono svarba!

Rodoma getų gyvenimas, kankinių buitį. Skeletai, skeletai! Grafiškai (molio ar gipso figūrėlėmis) pavaizduota krematoriumo (neužsirašiau kurio) vidus "darbo metu". Prieškambary abiejų lyčių kaliniai išsirengia. Suvaryti į sandarų kambarį, nuo-

Holokosto memorialinis muziejus, Washington, DC. Bendras rūmų vaizdas.

NEW YORKO LAK IR SPORTINĖ KASDIENYBĖ

(atkelta iš 5 psl.)

kiat lietuviuką nuo kalbos mokymosi. Kodėl rengiat treniruotes tada, kada reikia mokytis? Antrieji galvojo: "Neturėdami nuosavų salių, patalpų, žaidžiame, kada jas gauname". Tokie ir panašūs dialogai, nors ir ne viešai, vyko pastoviai. Kurie yra teisingi — neieškokim, tik kartais pats likimas, lyg ironizuodamas tą dvikovą, atsistoja sportininkų pusėje. Tai būna, pavyzdžiui, krepšinio išvykų metais, kada sportininkai ir su šlubuojančia lietuvių kalba statė lietuviškus tiltus į Pietų Ameriką ir Australiją, pagaliau siekė ir Lietuvą. 1964 m. birželio 25 d. "Drau-

ge", išlydėdami krepšinio rinktinę Australijon, teigėme: "Rinktinė vyksta Australijon 1964 metais, kurie yra pavadinti mūsų klasiko, lietuviško hegzometro kūrėjo Kristijono Donelaičio vardu. Retas šios išvykos dalyvis yra rymojęs ir turėjęs progos susimąstyti Trijų Kryžių kalne... pavaikščioti knygnešiu pėdomis pašešupiuse... rinktinė vyksta tarsi Pulgio Andriūšo "Rojaus vartų" pasakorius Baliokas, pasekti vaikams pasakų, apie kurias nė žodžio neparasyta jokiam li-tuanistikos vadovėlyje. Nevyksta ji skiepyti lietuviškoje dvasioje kosmopolitizmo, bet vyksta papildyti, sustiprinti, praplėsti visus vadovėlius ir įžiebtį pasi-

didžiavimą lietuviško atžalyno dvasioje. Tikime, kad šis žygis yra pašauktas ir paruoštas įžiebtį šviesą svetimosė padangėse nemirštančiam Tėviškės žiburui". Ir tasyk, kuo tikėjom, vylėmės — buvo pasiekta. Dar su kaupim! Australijos lietuvių pergyveno lyg tautinį renesansą, atgaivinti tarpžemyniniai ryšiai, pastatyti tiltai, kuriais pradėjo keliauti ansambliai, solistai, chorai, šokėjai, net pati Jaunimo sąjunga. O jau į išsilaisvinusią Lietuvą IV-sioms žaidynėms sugužėjo šimtai sportininkų, išsiskleidė po visą Lietuvą. Tai atliko sportininkai, šlubuojantys lietuvių kalbje.

Pilkoji kasdienybė

Iš tolo žvelgiant, New Yorko LAK, kaip ir daugelis mūsų sporto klubų, kartais pasiekia aukštumų, o kartais turi pasitenkinti ir slėniais. Stoka lėšų, darbuotojų ir pačių sportininkų priverčia daug ko atsisakyti, pasitenkinti, kad dar veikiama. Abejingą visuomenę seka ir jos atžalynas. Nors, kaip žinom, mūsų visuomenė sporto reikšmę supranta tada, kada lietuvis sportininkas atsistoja ant olimpinio pjedestalo. Tarsi ji nežinotų, jog užauginti olimpietį pavyksta tik retkarčiais ir ne kiekvieną dešimtmetį.

Sportinė New Yorko LAK veikla trumpai atžymėta knygoje "Išėjimas lietuvių sportas 1944-1984", kuri, vieno vilniečio teigimu, "šiandien puikuojasi Lietuvos Mokslų akademijos bibliotekos, kaip brangenybė kultūrai". Ši knyga, atgavus nepriklausomybę, buvo tapusi vizitine kortele išėjimo sportininkams susitikus su broliais Lietuvoje.

Negalime užmiršti, kad New Yorko LAK nariai vienu metu sudarė Vyr. FASKĄ, vyriausią lietuvių sporto organą Š. Amerikoje. Šios kadencijos metu atkreiptas dėmesys į sąlygas sportuoti, pertvarkyti sporto apygardų veiklą, organizuoti sporto instruktorių kursus ir kt. Taip

pat 1959 m. pradėjo leisti žurnalą "Sportas", apie kurį minėtoji knygoje Petras Ganvytas teigė: "Sportas" peržengė specifines žurnalistikos ribas ir įkopė į pačią viršūnę. Kas gi kitas anais metais mums davė tokios kokybės leidinį? Drąsiai galima atsakyti — niekas. Todėl "Sportas" yra ir liks mūsų pasididžiavimui. Tenka tik pridurti, kad ir minėtą knygą, ir "Sporto" žurnalą redagavo New Yorko LAK narys Kęstutis Čerkelionas. Kalbant apie spausdintą žodį, New Yorko sportininkai buvo laimingi ir yra dėkingi, turėdami "Darbininką" ir jo redaktorius, kurie nebuvo ir nėra abejingi sportininkų aspiracijoms. "Darbininke", kaip veidrodyje, atsispindėjo vietos sportininkų džiaugsmas ir liūdesys.

O ateitis?

Sruveno laikas, keitėsi klubo valdybos. Senieji darbuotojai pasitraukė, atėjo jaunesni, kurie perėmė ne tik tradicijas, klubo tikslus, bet ir senuosius — kasdienius rūpesčius, nepriteklus. Lietuvių Atletų Klubas turėjo iškilių asmenybių ne tik sporto aikštėse, bet ir mūsų visuomenėje, Sporto Sąjungoj, spaudoj. Jų vardai ir darbai bus teigiamai vertinami istorijos knygose.

Tikime, kad New Yorko LAK garbinga sukaktis ir 90-ties metų dvasia įgalins ne tik sekti pirmtųjų pėdomis, bet jas ir gilinti. Pagarbiai lenkdami galvas, liekame su viltimi.

Pr. Mickevičius

Kam dar rūpintis?

- Jonai, ką darytum, jeigu turėtum milijoną?
- Nieko.
- Kaip nieko?
- O kam dar, ką nors daryti, jei jau turi milijoną?!

IT'S EASY TO BANK BY MAIL.

The South Boston Savings Bank's famous postage paid both ways bank by mail plan is easy, convenient and sensible.

When the bank receives your savings or checking account transaction it's processed and mailed back to you the same day. Thousands of our customers have enjoyed this free service for years.

When you bank by mail, the South Boston Savings Bank is as close as the nearest mail box.

Open an account today by filling out the coupon below or visiting one of our conveniently located offices.

WE'LL PAY THE POSTAGE BOTH WAYS!

South Boston Savings Bank
ALWAYS THE LEADER

MEMBER FDIC and OFPM ALL DEPOSITS INSURED IN FULL

NAME _____ ADDRESS _____ CITY _____ STATE _____ ZIP _____

AMOUNT ENCLOSED \$ _____ SOCIAL SECURITY NO. _____ DATE OF BIRTH _____ SIGNATURE _____

MAIN OFFICE: 450 West Broadway, South Boston, MA 02127 or call 269-2500

WEYMOUTH OFFICE: 544 Main St., 337-1050

NEPONSET CIRCLE: 740 Gallivan Blvd., 225-9090

NEEDHAM OFFICE: 355 Chestnut St., 449-0210

QUINCY OFFICE: 890 Adams St., 1833 Centre St., 479-9500

LIETUVIŲ KATALIKŲ SUSIVENIJIMAS

Už prieinamus mokesčius siūlo apdraudos planus.
Susivienijimas savo nariams moka dividendus ir teikia pūrmenybes prašant mortgicijų.

Norj įsirašyti kreipkitės į **Susivienijimo Centrà, 71-73 So. Washington Street, Wilkes-Barre, PA 18701.**
Didžiojo New Yorko lietuviai kreipkitės į **Susivienijimo direktorių Joną A. Vainių, 3 Clare Dr., East Northport, N.Y. 11731. Namų tel. 516 261-3797, ofiso tel. 718 847-2686.**

UNIONTOURS

Geriausios kelionės į **Pabaltijį LIETUVA '93/'94**

Member **ASTA** American Society of Travel Agents
Member **CIA** American Society of Travel Agents
Member **ATS** American Society of Travel Agents
Member **BTC** Baltic Travel Commission

SPECIALŪS SAVAITGALIAI (kelionė ir viešbutis)
VIENOS SAVAITĖS ir **11 DIENŲ** programos.
Apsistokite viešbutyje "TURISTAS", vad. olandų.

Papigintos kelionės nuo lapkričio 1 d. iš:
\$550 New York/Boston
\$650 Chicago/Miami
\$750 Los Angeles/Seattle

Labai nupigintos kelionės į vieną pusę į **(arba iš) Vilnių, New Yorką ir Miami.**
Pat ir Eric paaiškins apie išimtis. Skambinkite:
1-800-451-9511
Isteigta 1931
UNIONTOURS
79 Madison Ave., New York, N.Y. 10016
Tel: 212-683-9500 Fax: 212-683-9511

ECONOMY AIRFARES TO VILNIUS

New York - Vilnius - New York \$599 r.t.
Chicago - Vilnius - Chicago \$599 r.t.
One way \$380

FREGATA TRAVEL
250 West 57th Street, 1211
New York, NY 10107
Tel.: (212) 541-5707

MES SIŪLOME PIGIAUSIAS KELIONES Į VILNIŲ IR RYGĄ NUO LAPKRIČIO IKI KOVO MĖNESIO

	Į Vilnių	Į Rygą
iš New York nuo	\$638.-	\$600.-
iš Boston, Philadelphia, Washington nuo	\$638.-	\$638.-
iš Chicago nuo	\$620.-	\$620.-
iš Minneapolis, Cleveland nuo	\$658.-	\$658.-
iš Florida nuo	\$698.-	\$675.-
iš Los Angeles, San Francisco, Seattle nuo	\$798.-	\$798.-

Kainos padidintos Kalėdų laikotarpiui. Siūlome papigintas keliones ir iš Lietuvos.

Ferrantė Travel Center
135 Broad Ave., Palisades Park, NJ 07650
(800) 654-2432 (201) 944-1273 (201) 592-8780

DEXTER PARK PHARMACY
Wm. Anastasi, B. S.
77-01 JAMAICA AVENUE (Cor. 77th Street)
Woodhaven, N. Y. 11421
WE DELIVER
Tel.: 296-4130

ATGIMUSIOS LIETUVOS DAINOS

Jūs galite namuose klausytis gražiausių Lietuvos estradinių dainų, jei įsigysite trijų kasečių komplektą (po 90 minučių kiekvieną) tik už 17 dol.
(Persiuntimui pridėti 2 dol.)
Del užsakymų skambinti **Darbininko administracijai** 9 val. - 4 val. p. p. tel. 718 827-1351 arba rašyti: **Darbininkas (administr.)** 341 Highland Blvd. Brooklyn, NY 11207

VILTIS (HOPE)

LITHUANIAN RELIEF PARCEL SERVICE, Inc.
368 West Broadway, Boston, MA 02127
TEL.: (617) 269-4455

TIESIOGINIAI SIUNTINIAI IŠ BOSTONO Į VILNIŲ

- VILTIS pradeda antrus siuntinių į Lietuvą persiuntimo metus.
- Visi siuntiniai nuvežami ir žmonėms asmeniškai į namus pristatomi vieno mėnesio laikotarpyje.
- VILTIES sekantis Kalėdinis konteineris išvyksta lapkričio 18 d. ir Lietuvos pasiekis mažiau kaip per tris savaites.
- Minimalus mokestis už siuntinį yra \$25. Vieno svoro kaina yra nuo 69 iki 99 centų.
- Visi siuntiniai yra apdraudžiami.
- Norime pranešti, kad VILTIES siuntinių agentūra kartu su Vilniaus Arkikatedros Religiniu Centru organizuoja asmeninius pagalbos siuntinius ypatingai sunkiai gyvenantiems Lietuvos žmonėms.
- VILTIES siuntinių tarnyba yra ne pelno organizacija, kuri surenka pagalbos siuntinius Amerikoje ir išvežioja po visą Lietuvą.
- Siunčiant per VILTIES firmą, nei siuntėjui, nei gavėjui nereikės mokėti jokių maito mokesčių.
- VILTIES siuntinių surinkimo punktai yra New England, New Jersey ir New York.

Į Athol, MA, priimti siuntinių atvyksime spalio 26 d., antradienį, nuo 4.00 iki 6.30 val. po pietų.
Siuntiniai **lapkričio mėnesį** surenkami sekančiuose miestuose: Pennsylvania Angliakasių rajono įvairiuose miestuose turėsime specialų 2 dienų siuntinių surinkimą 6-7 dienomis (šeštadienį - sekmadienį).

CENTERVILLE (Cape Cod), MA 10 d. (trečiadienį)	4.00 - 6.30 po pietų
PUTNAM , CT 10 d. (trečiadienį)	4.00 - 6.00 po pietų
BROCKTON , MA 11 d. (ketvirtadienį)	3.30 - 7.00 po pietų
PROVIDENCE , RI 11 d. (ketvirtadienį)	4.00 - 6.00 po pietų
NASHUA , NH 12 d. (penktadienį)	9.00 - 11.00 ryte
LOWELL , MA 12 d. (penktadienį)	12.00 - 2.00 po pietų
LAWRENCE , MA 12 d. (penktadienį)	3.00 - 5.00 po pietų
WATERBURY , CT 13 d. (šeštadienį)	9.00 - 11.00 ryte
HARTFORD , CT 13 d. (šeštadienį)	12.00 - 2.00 po pietų
WORCESTER , MA 13 d. (šeštadienį)	12.00 - 4.00 po pietų
BROOKLYN , NY 14 d. (sekmadienį)	12.00 - 3.00 po pietų

Del visos smulkesnės informacijos prašome kreiptis telefonu:
(617) 269-4455
Jums pageidaujant galime atsiųsti paruoštus siuntinių organizavimo informacinius raštus.
Gintaras Karosas, Vytautas Bazikas ir VILTIES ŠTABAS

PALAIDOTA RAŠYTOJA

NELĖ MAZALAITĖ

Rašytoja Nelė Mazalaitė, mirusi spalio 31 d. rytą, buvo pašarvota M. Shalins šermentinėje. Atsiveikinimas su velione įvyko lapkričio 31 d. Maldas sukalbėjo kun. Stasys Raila.

Poetė Kotryna Grigaitytė, velionės jaunų dienų draugė, parašė specialų eilėraštį, kuris buvo atsiųstas per "Darbininko" redakciją. Eilėraštį perskaitė Birutė Lukoševičienė.

Paulius Jurkus, Lietuvos Rašytojų pirmininkas, plačiau nupasakojo velionės literatūrinį kelią, apibūdino jos kūrybą, išleistas knygas. Sugiedota "Marija, Marija" ir "Lietuva Brangi".

Apreiškimo parapijos bažnyčioje laidotuvių mišias aukojo klebonas kun. Vytautas Palubinskas, pasakęs pamokslą, ir

kun. Jonas Pakalniškis.

Velionė buvo palaidota Cypress Hills kapinėse. Ten palaidotas prieš 13 metų miręs velionės vyras Juozas Gabė.

Palaidotuviniai pietūs buvo "Niederstein" restorane. Velionę ilgą laiką globojo Salomėja Narkelūnaitė, gyvenusi tame pačiame name. Laidotuvėmis giparirūpino jį ir Juozas Andriūšis.

Dabar liko didelis rūpestis sutvarkyti velionės palikimą — jos raštus. Paskutinė knyga "Miestelis, kuris buvo mano" buvo išleista 1966 m.

A. a. Nelės Mazalaitės kūrybos palikimo tvarkymas ir leidyba — tai didelis darbas, kurį suorganizuoti turės Lietuvos Rašytojų Draugija su talkininkais. (p.j.)

A. A. KARININKAS JUOZAS STRAZDAS

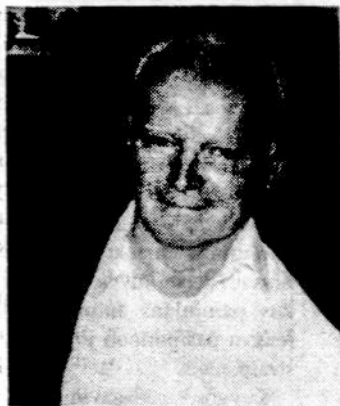
Tris dešimtmečius gyvenęs New Yorko artumoje — Brooklyne ir Woodhavene — o nuo 1980-ųjų Sunny Hills, FL, Jonas Strazdas mirė Chibley, FL, ligoninėje 1993 m. rugsėjo 16 vakare. Paskutiniai bene septyneri jo gyvenimo metai buvo sielvarto ir kančios laikotarpis.

Jonas gimė 1914 m. vasario 19 d. Švėkšnos vls., Tauragės apskrityje, Juozo ir Elenos Rumševičiūtės Strazdų šeimoje. Baigęs Švėkšnos gimnaziją, 1934 m. įstojo į Klaipėdos Prekybos institutą. Už metų atėjo būtinos tarnybos Lietuvos kariuomenėje laikas. Užuoat tarnavęs eiliniu ir tapęs aspirantu, Jonas 1935 m. rugsėjo mėn. įstojo į P. L. P. Antano Smetonos karo mokyklą, kurią 1938 m. baigęs karo aviacijos jaun. leit. laipsniu, tapo liktiniu karininku.

Šeimą sukūrė su istorike, Švėkšnos gimnazijos mokytoja, Konstancija Jotautaitė 1943 m. gruodžio 27 d., 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, gyveno Flensburge, o 1950 m. imigravo į JAV. Abu su žmona sunkiai dirbo, augino ir išmokino du sūnus. Vyresnysis, Algimantas, tapo JAV karo aviacijos helikopteriu pilotu, Vietnamo kare apdovanotas aukštais didvyrio garbės ženklais. Po 20 metų karo tarnybos į atsargą išėjo pulkininko laipsniu. Universitetuose įgijęs bakalaurą ir magistro laipsnius, šiuo metu darbuojasi Californijos privačioje firmose. Jaunesnysis, Petras, bakalaurą ir magistro laipsniais baigęs Montanos Valstybinį universitetą, Montanoje dirba miškininkystės srityje. Abu sūnūs vedę, sukūrė šeimas.

Išėję į pensiją, 1980 m. įsikūrė Sunny Hills, FL, pušyne. Gyvenimas čia abiem turėjo tekėti medum ir pienu... Deja, gražūs, be rūpesčių, buvo tik pirmieji keleri metai. Apie 1984-ius Kastutė ištko reta liga, myelofibrosis. Daugelį mėnesių ji pamažu nyko. Jonas ją kantriai slaugė ir darbavosi namų apyvokoj.

Kastutė mirė 1988 m. sausio 12 d. Ar galėjo dar kas blogesnio atsitikti? Galėjo, atsitiko! Nepraėjus nė penkiems našlavimo mėnesiams, 1988 m. birželio 1 d. Joną ištko insultas. Paralyžavo dešinę kūno dalį ir, baisiausia, atėmė kalbą. Pateko į čia pat, Sunny Hills, esančius lenkių seselių vienuolių slaugymo namus — Vesterki Sisters of Jesus Residence. Energingos, meilės ir idealizmo kupinos seselės Joną rūpinosi iki savo tėvu. Po eilės mėnesių terapijos, pramoko su lazdele vaikščioti. Pra-

A. a. Jonas Strazdas

moko kaire ranka rašyti. Turėjo pilną sąmonę ir geriausią orientaciją. Tik kalba nebegrižo iki mirties. Iki nelaimės aktyvus lietuviškos bendruomenės narys, susirinkimų ir renginių dalyvis, liko prikaltas prie lovos, kėdės ant ratų, lėtai pasivaikščiojimų, šliaužiojimų. Iš pradžių tautiečių dažnai lankomas ir guodžiamas, negalint susikalbėti, tapo vis labiau pamirštas. Tik už penkerių ilgų metų, 80-sius bebaigdamas, užgeso.

Į laidotuves suskrido sūnūs su šeimomis iš Californijos ir Montanos, velionio brolis Antanas su dukterimi iš New Jersey. Dalyvavo kone visi Sunny Hills lietuviai ir daug lenkų. Chibley, Brown Funeral Home šermentinėje, rugsėjo 19 d. kunigai Izidorius Gedvila ir Francis Szczykutowics kalbėjo rožančių. LB Sunny Hills apylinkės pirm. Alfonsas

IŠ LIETUVOS IR APIE LIETUVĄ

— Devintoji Vilniaus tapybos trienalė spalio 29 — lapkričio 29 dienomis vyksta Vilniaus šiuolaikinio meno centre. Parodą surengė Lietuvos kultūros ir švietimo ministerija, Lietuvos dailės parodų direktoriaus ir Lietuvos dailininkų sąjungos.

— Vakaras, skirtas Vėlinėms "Aš uždegu tyliai žvakelę", spalio 29 d. įvyko Lietuvos menininkų rūmuose. Dalyvavo folklorinis ansamblis "Jorė", vadovaujamas Ritos Montrimaitės-Aleksišienės.

— Lietuvos menininkų rūmuose spalio 26 d. buvo demonstruojami režisierius Rimvydo Laipaus, Arūno Matelio, Kornelijaus Matuzevičiaus, Valdo Navasaičio filmai. Vakaronėje dalyvavo ir kino kritikas Linas Vildžiūnas.

— Kaune, Vytauto Didžiojo muziejuje, kuriame veikia Ste-

Vėlavičius, angliškai ir lietuviškai atsiveikindamas, priminė velionio kančių kelią ir kaip jis, mokėdamas nuslėpti skausmą, stengėsi visiems šypsotis.

Rugsėjo 20 ryte kūną atvežus į Šv. Teresės bažnytelę, abu minėti kunigai ir diakonas Joseph Dealy dalyvavo gedulingose pamaldose. Mišias lietuviškai laikė kun. I. Gedvila, pamokslą angliškai pasakė kleb. F. Szczykutowicz. Skaitymų dalį gražiai lietuviškai atliko velionies anūkė (sūnaus Algimanto dukrelė) Marytė, o angliškai — jos motina Māry. Vargonais grojo Pauline Boisvert. Vyrų trio — Vytautas Macys, Albinas Strazdas ir A. Vėlavičius — graudžiai sugiedojo "Kai skausmas tau širdį..." Katalikų kapinėse (Calvary Cemetery), po kun. I. Gedvilos maldų ir "Viešpaties Angelo", galingai nuaidėjo Lietuvos himnas, nors 90° F karštis gniaužė giedotojų gerklės.

Šeimos pageidavimu, vietoj gėlių buvo aukojama Balfui.

Visas laidotuvių ritualas užsibaigė vaišėmis Šv. Teresės parapijos salėje.

Nekrologą baigdamas, negaliu nepaminėti žmonių, kurie išstip penketį lengvino velionio Jono tragišką būtį. Visų pirma, tai buvo dvi seselės vienuolės, Kristina ir Natalija, ypač pastaroji. Vežiodamos terapijai, užveždavo jį į kurį restoraną, kad kitaip, negu vienuolyne pavalgytų, žmonių pamatytų. Nuveždavo į lietuvių iškilmes, koncertus, pamaldas. Ses. Natalija jį tiesiai va-

dino tėveliu, o laidotuvių metu ašarų už visus daugiau išliejo...

Iš lietuvių tarpo didžiausias velionio guodėjas ir globėjas buvo jo kaimynas iš Žemaitijos, kolega karininkas Juozas Sūdžius. Lankydamas kartą ar du kas savaitę, nesukubėdavo, kaip mes kiti, išbėgti, o ką nors paskaitydavo, palošdavo šachmatais ir, svarbiausia, visada jį ilgai, po mylią ar daugiau, kėdėje ant ratų pavežiodavo aplinkinėmis gatvėmis. Tai buvo DRAUGAS! Ak, ir čia likimo ironijos grimasa! Jauste nenujausdamas, kad taip netikėtai Jonas užges, jo mirties ir laidotuvių metu Juozas Sūdžius lankė gimines Vilniuje.

Už visas žemiškas kančias tebūna Jonui gausiai atlyginta Amžinybėje!

Alfonsas Nakas

Pradėtas kultūrinis sezonas

Ruduo — tai ne tik naujų mokslo metų, bet ir naujo kultūrinės veiklos sezono pradžia. Bostono ir jo apylinkės lietuviai tokį kultūrinės veiklos naują sezoną pradėjo spalio 23 d. Miltono surengtu koncertu, kurio programą atliko mergaičių choras "Pastoralė" iš Lietuvos, pakviestas Nekaltai Pradėtosios Marijos seserų vienuolijos iš Putnam, CT, tos vienuolijos veiklos 75-rių metų sukakčiai paminėti.

Choras atliko įvairių įdomių ir patrauklių programą, į kurią įėjo religiniai kūriniai, lietuvių kompozitorių originalūs darbai ir mūsų liaudies dainos. Visą programą publika priėmė labai šilta ir palydėjo gausiais plojimai. Koncerto pabaigoje choras buvo pagerbtas atsistojimu.

Chorui vadovauja Nijolė Jautakienė-Stankutė, o jo chor-meistrė yra Salvinija Jautakaitė. Choras suorganizuotas 1979 metais, taigi, dar bolševikmečio teroro metu. Jis yra sėkmingai koncertavęs daugelyje šalių.

Po koncerto užklaustas komp. Jeronimas Kačinskas pareiškė, kad choras yra aukšto lygio, gerai paruoštas, pajėgus atlikti sudėtingesnę programą, negu jis koncerte pasirodė. Jo vadovė — puiki dirigentė. Tarp choro dalyvių ir dirigentės aiškiai matomas glaudus ryšys. Koncerto programa, tikriausiai, buvo sudaryta, atsižvelgiant į publiką, kurioje tikėtasi daugiau jaunimo.

Organizuojant koncertą, Nekaltai Pradėtosios Marijos seserims daug padėjo vietos lietuvių kultūrinės organizacijos, pirmoje eilėje LB Bostono apylinkės valdyba, vadovaujama Aido Kupčinsko. Po tokio gražaus kultūrinio sezono atidarymo laukiama daugiau panašaus kultūrinio pobūdžio renginių.

Minėjimas — koncertas

Šiemet sukanka 75-ri metai nuo Lietuvos kariuomenės atkūrimo po pirmojo pasaulinio karo, ginant 1918 m. Vasario 16-sios akto atstatytą nepriklausomybę. Šios reikšmingos sukakties minėjimą Bostone ir apylinkės lietuviams ruošia Bostono ramovėnai, vadovaujami Martyno Dapkaus. Minėjimas vyks lapkričio 21 d. Jį atvyks Montrealio lietuvių vyrų kvartetas. Jie minėjimo dieną 10 val. 30 min. ryto Šv. Petro lietuvių parapijos bažnyčioje So. Bostone giedos per mišias už žuvusius dėl Lietuvos laisvės, o 1 val. po pietų So. Bostono lietuvių Piliiečių d-jos trečio aukšto salėje to minėjimo antroje dalyje — iškilmingame susirinkime atliks meninę programą. Tai bus minėjimas — koncertas.

P.V.

DAIL. Č. JANUŠO LAIDOTUVĖS

Dail. Česlovas Janušas, miręs spalio 30 d., buvo pašarvotas M. Shalins šermentinėje. Atsiveikinimas įvyko lapkričio 2 d. Rožančių ir kitas maldas sukalbėjo kun. Stasys Raila. Toliau vadovavo aktorius Vitalis Žukauskas, atsiveikines teatralų vardu, priminęs velionio darbą teatre.

Šaulių vardu atsiveikino Alo-

DR. ALBINAS ELSKUS IŠPUOŠĖ MAUZOLIEJŲ

Lapkričio 2 d., Vėlinių dieną, East Hanover, NJ, iškilmingai pašventintas "Dangaus Vartų" mauzoliejus. Pastatas yra didžiulis, dviejų aukštų, jame yra 9,262 kriptos.

Mauzoliejus yra lyg koks didžiulis muziejus. Jį dailininkas Albinas Elskus puošė penkerius metus. Čia sukurta didžiulė bronzinė arkangelo Mykolo statula, koplyčių vitriniai langai, didžiuliai nepermatomo stiklo langai. Languose vaizduojama angelų chorai, 24 Loretto litanijos tema mozaikos, 24 mozaikiniai ornamentai.

Mauzoliejų pašventino Newarko arkivyskupas.

yzas Balsys. Velionis visą laiką buvo šauly, kai New Yorke buvo suorganizuota šaulių kuopa. Dailininkų ir New Yorko LB apygardos vardu kalbėjo Paulius Jurkus, plačiau papasakodamas svarbiausius velionio gyvenimo momentus, apibūdinamas jo meną, prisimindamas velionio veiklą LB apygardos valdyboje.

Vacys Steponis atsiveikino Lietuvos Tautinės Sandaros, valstiečių liaudininkų, sportininkų ir Amerikos Lietuvių Tarybos New Yorko skyriaus vardu.

Sūnui Sauliui, marčiai ir anūkams pareikšta užuojauta. Šeima buvo paprašyta, kad imtųsi iniciatyvos ir surengtų didelę apžvalginę dailininko parodą.

Lapkričio 3 d. pamaldos buvo Apreiškimo parapijos bažnyčioje. Mišias aukojo kun. V. Palubinskas, kun. Stasys Raila. Į krematoriumą palydėjo kun. St. Raila ir ten sukalbėjo laidotuvių maldas. Velionio pelenai bus pervežti į Lietuvą.

Palaidotuviniai pietūs buvo Kultūros Židinyje. Juos pagaminėo Gaubos, darbštieji K. Židinio prižiūrėtojai. (p.j.)

A.†A.

Dail. ČESLOVUI JANUŠUI

mirus, jo sūnui Sauliui, marčiai Gražinai ir jų sūnams reiškiamo nuoširdžių užuojautą ir kartu liūdime.

Dana ir Jonas Bilėnai

PADĖKA

Mūsų brangiai sesutei ir tetai

A.†A.

FRANCES SADAUSKAS

mirus, nuoširdžiai dėkojame Tėv. Leonardui Andriekui, OFM, už rožančių sukalbėjimą ir koplyčioje pasakytus mielus žodžius per mūsų atsiveikinimą su sesute. Dėkojame visiems už mišias, kurių buvo užprašyta daugiau negu šimtas. Dėkojame už gražias gėles, kurios puošė sesutės karstą. Nuoširdžiai dėkojame už gražių giedojimą per atsiveikinimą.

Gili padėka prel. D. Pocui, Sopolingosios Dievo Motinos parapijos klebonui, Kearney, NJ, už laidotuvių mišias ir palydėjimą į kapus.

Dėkojame visiems, atsilankiusiems | Marytės Shalins laidojimo koplyčiai | ir visiems, dalyvavusiems laidotuvių mišiose ir palydėjimams velionę į amžino poilsio vietą - į Šv. Kryžiaus kapines North Arlington, NJ, kur velionė palaidota šalia anksčiau mirusio vyro.

Nuoširdi padėka Marytei R. Shalins už malonų patarnavimą.

Agnes Milius ir šeima

LIETUVA SUMOKĖJO DALĮ JUNGTINIŲ TAUTŲ NARYSTĖS MOKESČIŲ

(atkelta iš 1 psl.)

traukimą iš Lietuvos teritorijos. Likusi dalis Lietuvos įnašo teko trim JT agentūroms, kurios nuo 1991 m. pabaigos Lietuvoje vysto plačias veiklos programas.

Lietuvoje veikia nacionalinis UNESCO komitetas, kurio pastangomis tiriami ir rengiami projektai galimai UNESCO paramai. Nuo Lietuvos įstojimo į UNESCO 1991 m. spalio mėn., ši organizacija teikia paramą Lietuvos mokykloms ir mokytojams, Lietuvos spaudai bei radiui ir televizijai, istorinių paminklų restauracijai ir iniciatyvoms kultūrinio palikimo išsaugojimui.

UNESCO aktyviai bendradarbiauja su Lietuvos Pramonės ir prekybos ministerija, siekiant valdymo sistemos prekybos sri-

tyje pertvarkymo ir pritaikymo rinkos ekonomikos sąlygomis. UNESCO pagalba netrukus bus išleistas Lietuvos pramonės apžvalgos leidinys, kuriame įvertinama krašto pramonės vystymo raida bei numatytos jos plėtojimo perspektyvos.

FAO organizacija vykdo plataus masto veiklą Lietuvoje: žemės ūkio sistemos pertvarka, miškų ūkio vystymas, maisto kokybės bei kontrolės mechanizmų kūrimas ir stiprinimas, ir kt.

FAO Centre Romoje, jau anturus metus veikia Lietuvos Misija, kuriai vadovauja Ambasadorius Algis Žemaitis, o UNESCO centre Paryžiuje Lietuvai nuo š. m. spalio mėn. atstovauja Ugnė Karvelis. Nuo kitų metų pradžios naujoje Lietuvos ambasadoje Vienoje, kur yra ir UNIDO centras, tikimasi turėti atstovą šios organizacijos reikalams. Pagal JT nustatytą mokesčių

sumą Lietuva dar skolinga apie septynis milijonus JAV dolerių įvairiems JT fondams. Greičiausiai augs išlaidos Taikos palaikymo operacijoms, kurios per pastaruosius tris metus apima vis didesnę krizių sąrašą. 1992 m. pradžioje Lietuva Jungtinėms Tautoms įmokėjo apie \$100,000 padengti pirmų narystės metų išlaidas. Latvija ir Estija iki šiol Jungtinėms Tautoms įmokėjusios po \$5,000.

Už kelių savaičių New Yorko JT Generalinė Asamblėja pradės svarstyti nario mokesčių nustatymą ateinančioms trim mėnesiams. Šiuose svarstymuose Lietuva, kartu su Estija, Latvija, Ukraina, Baltarusija ir kitoms panašioje padėtyje esančiomis valstybėmis, sieks savo mokesčių sumas sumažinti. Lietuvos delegacijai šiose derybose atstovauja Misijos patarėjas Darius Sužiedėlis.

(LR Misija JTO)

DARBININKAS

Redakcija (718) 827-1352
 Redakc. FAX .. (718) 827-2964
 Administr. (718) 827-1351

Spaustuvė (718) 827-1350
 Vienuolynas ... (718) 235-5962
 Vyskupas (718) 827-7932
 Salė (kor.) (718) 827-9645
 Salės adm. (718) 235-8386

341 Highland Blvd.
 Brooklyn, NY 11207

PREMIJA "DARBININKUI"

Prel. dr. Juozas Prunskio įsteigto Krikščioniškos spaudos fondo vertinimo komisija — Aldona Šmulkštienė, Juozas Polikaitis ir Česlovas Grincevičius — savo posėdy 1993 m. spalio 13 d. nutarė iš eilės jau šeštą premiją laikraščiu, daugiausia pasitarnavusiam krikščioniškos kultūros ugdymui, už 1992 metus paskirti Brooklyne, NY, leidžiamam "Darbininkui". Premijos mecenatas prel. dr. Juozas Prunskis prašomas įteikti skirtą sumą \$3000 "Darbininko" atstovui VIII Mokslo ir kūrybos simpoziumo metu Sielovados suvažiavime.

"Darbininko" leidėjai, redakcija ir administracija dėkoja už įvertinimą ir apdovanojimą.

Virginijus Barkauskas, Maspetho lietuvių parapijos vargonininkas, lapkričio 21 d. koncertuos Crookston katedroje, Minnesotoje, lapkričio 28 d. 3 v. popiet — savoje Viešpaties Atsimainymo bažnyčioje Maspeth. Šiame koncerte taip pat dalyvaus ir solistė Angelė Kiaušaitė. Gruodžio 17 d. V. Barkauskas koncertuos Šv. Petro episkopalo bažnyčioje Manhattane.

Gražus *Darbininko* kalendorius, kaip kasmet, taip ir šiemet, lapkričio mėn. pabaigoje bus išsiuntinėjamas visiems skaitytojams. Skaitytojų patogumui bus įdėta ir atkarpa, kuria galima pasinaudoti, atsilyginant už metinę prenumeratą, kuri yra \$30.00. Prenumeratos pasibaigimo data yra pažymėta lipinuke prie skaitytojo pavardės. Kieno prenumerata bus pasibaigus, prašome už ją atsilyginti, pasinaudojant įdėta atkarpe ir vokeliu. Blogėjant lietuviškos spaudos padėčiai, mažėjant skaitytojams, būsimieji labai dėkingi už auką laikraščio palaikymui.

KALĖDINIAI SIUNTINIAI IR TRANSPAK

TALPINTUVAI į Lietuvą siunčiami KAS SAVAITĖ.
 Skubiams siuntiniams - AIR CARGO.
 TRANSPAK gali pervesti dolerius per 48 valandas.

ŠVENTINIS ŽIEMOS SIUNTINYS: \$39 aspirino 250 tbl., multivitaminų 250 tbl., tirpi kava, malta kava, tirpi arbata su citrina, kakava, apelsinų koncentratas, vafliai, aliejus, mėsos koncentravai. - TIK \$39 - Viskas užsienietiška.

55 svarai įvairių aukštos kokybės maisto produktų, \$98.

45 svarai įvairaus maisto be mėsos, \$75.

Prie visų maisto siuntinių galite užsakyti didesnį kiekį aspirino ir vitaminų.

Rašydami būtina praneškite savo telefono numerį - atsakymus į savo klausimus gausite tuoj pat.

Siųskite per seniausią siuntinių į Lietuvą istaigą

TRANSPAK
 2638 W. 69th STREET
 CHICAGO, IL 60629
 (312) 436 - 7772

PRISIMINTAS V. VAITIEKŪNAS

Laikas neištrėnė iš atminties teisininko Vytauto Vaitiekūno, mirusio 1984 m. spalio 24 d., prisiminimo. Vaitiekūnas dirbo Lietuvos Laisvės Komitete, atsidėjęs sekė sovietinę spaudą ir rašė straipsnius apie sovietinį gyvenimą Lietuvoje.

Prieš keletą metų daugeliui kilo mintis surinkti tuos straipsnius ir išleisti knygą. Tai bus puikus paminklas autoriui ir bus lengva pasinaudoti jo paraštais straipsniais.

Knygos redagavimo darbo ėmėsi Antanas Sabalis. Pirmas tomas jau išleistas. Jis pavadintas "Vidurnakčio sargyboje". Tomo sutiktuvės ir autoriaus prisiminimas įvyko spalio 23 d. Brooklyno pranciškonų vienuolyno koplyčioje buvo mišios, kurias aukojo Tėv. Pranciškus Giedgaidas, OFM, ir pasakė pamokslą.

Po mišių visi perėjo į mažąją Kultūros Židinio salę, kur buvo vaišinamasi kava ir sumuštiniais. Apie knygą kalbėjo jos redaktorius Antanas Sabalis. Vaisės ir pamaldas organizavo dr. Rožė Šomkaitė. Dalyvavo 15 žmonių. Antro tomo redagavimas jau įpusėtas.

VYTAUTAS VEBELIŪNAS PAGALIAU PRIPAŽINTAS KALTU

Vytautas Vebeliūnas, apskrus finansininkas, sugebėjęs išvilioti iš savo klientų stambias sumas, pagaliau amerikiečių teismo pripažintas kaltu. Štai ką apie jį rašo New Yorko dienraštis "New York Newsday" 1993 m. lapkričio 2 d., laidoje (26 psl.):

A once prominent leader of New York's close-knit Lithuanian community was convicted yesterday of stealing more than \$8 million from a credit union he established for his countrymen.

Vytautas Vebeliūnas, 63, who came to the United States with his parents in 1950 to escape life under communism, was outraged over the jury's verdict, finding him guilty of racketeering, bank fraud, misapplication of credit union funds and criminal conflict of interest.

Vebeliūnas, of Locust Valley, L.I., faces up to 20 years' imprisonment on the most serious charge of running the credit union as a racketeering enterprise.

— Pete Bowles

"Lietuvos aidas", pagrindinis Lietuvos dienraštis, 16 psl. duoda objektyvų atskuriantis Lietuvos vaizdą. Prenumerata metams \$85. Čekius rašyti "Lietuvos aidą" vardu ir siųsti JAV įgaliotiniui adresu: Bronius Juodelis, 239 Brookside Lane, Willlowbrook, IL 60514. (sk.)

Gera žinia New Yorko ir apylinkių lietuviams

VILTIES siuntinių agentūra praneša, kad rugsėjo 23 dienos konteinerio visi siuntiniai sėkmingai ir laiku išdalinti Jūsų artimiesiems. Spalio 21 d. konteineris jau arti Lietuvos. Kalėdiniam lapkričio mėnesio konteineriui "Vilties" atstovai į New Yorką surinkti siuntinių atvyks lapkričio 14 d. sekmadienį. Siuntinius priims ir apiformins Kultūros Židinio kieme (buvusios spaustuvės patalpose) nuo 12 val. iki 4 val. popiet. Jokių maitų mokėti nereikės. Dėl smulkesnių informacijų prašome kreiptis tel. (617) 269-4455.

Mūsų adresas:
VILTIS
 Lithuanian Relief Parcel Service, Inc. 368 West Broadway, Boston, MA 02127.
 (Lietuvių Piliiečių Klubas)
 Antras aukštas sk.)
 (Žiūr. skelbimą 6 puslapyje)

Dalis "Pastoralės" choro narių. Choras spalio 30 d. koncertavo New Yorke, Šv. Jono universiteto Liurdo Marijos koplyčioje. Vytauto Maželio nuotrauka

"Pastoralės" choro koncertmeisterė Salvinija Jautakaitė ir choro dirigentė bei vadovė Nijolė Stankutė-Jautakienė. Vytauto Maželio nuotrauka

"PASTORALĖS" KONCERTAS ŠV. JONO UNIVERSITETE

Nekalto Prasadėjimo Marijos seserys, švęsdamos savo 75 metų jubiliejų, atsidėkodamos savo rėmėjams, pasikvietė iš Lietuvos jaunų mergaičių vokalinį ansamblį "Pastoralė". (Pats žodis "Pastoralė" reiškia muzikos kūrinių, kuriame, daugiau ar mažiau, būna išreiškiami gamtos įvaizdžiai: upelių čiurlenimas, paukščių čiulbėjimas, miško medžių ošimas. Pavyzdys — Beethoveno 6-ji simfonija, kuri ir vadinasi "Simfonia pastorale")

Ansamblis "Pastoralė" į Ameriką atvyko spalio 14 d. JAV ir Kanadoje turės apie 20 koncertų. Į Lietuvą grįš lapkričio 29 d. Po visų tų tritūbočių, skripininkų, armonikas tampančių polkininkų, kurie pastarųjų ketverių metų laikotarpyje mus "žavėjo", "Pastoralės" koncertas, Queens, NY, spalio 29 d., 3 val. popiet, Šv. Jono universiteto, Our Lady of Lourdes koplyčioje, buvo labai didelė meniška dovana! Tai tvirtai subalansuotų balsų, jautrus dinaminiams pokyčiams, turtingas interpretaciniu įvairumu, pasižymintis aukšta atlikimo precizija 16-os mergaičių vienetas.

Mergaitės, apsiėngusios šviesiai rožinėmis togomis, su degantiomis žvakėmis rankose, palengva eidamos ir giedodamos Aleliuja, rinkosi į sceną. Išpūdis žavus ir originalus!

Pirmu išėjimu, lotyniškai giedodamos, atliko (programoje dominavo religinio turinio giesmės) 10 trumpų, barokinio laikotarpio kompozitorių (Handelio, Monteverdi, di Lasso, Palestrinos, Bacho) kompozicijų. Po paskutinės giesmės, užgesinusios žvakes, giedodamos paliko sceną. (Reikia stebėtis kaip joms rankos nepavargę, per tokį ilgą laiką žvakes belaikant.)

Parduodamas 2-ių šeimų namas Woodhavene, NY, netoli parko. Dėl tolimesnių informacijų skambinti tel.: 718 846-7399. (sk.)

TALPINTUVAI PER TRANSPAK siunčiami kas savaitę. Skubius siuntinius siunčiame AIR CARGO. Pinigai pervedami doleriais. TRANSPAK, 2638 W. 69th Street, Chicago, IL 60629. Telef. 312 436-7772. CONNECTICUT valstijoje 203 232-6600, BOSTONO apylinkėje 508 428-1004. (sk.)

Po pertraukos mergaitės, pakaitusios togas į baltas arba į rausvas sukneles ir juodas liemenes, antroje programos dalyje giedojo lietuviškai. Joje dominavo lietuvių kompozitorių (B. Budriūno, Č. Sasnausko, G. Jautakienės, L. Abariaus) kompozicijos. Kitataučių autorių tekstus į lietuvių kalbą išvertė ir muzikai pritaikė N. Jautakienė ir S. Jautakaitė. Kelios giesmės ar dainos buvo atliktos, jas pajvaininant bei pagyvinant geros režisūros paruoštais choreografiniais judesiais. Buvo panaudotos šiaudinės skrybėlės ir verbos.

Ansamblio dainininkėms didelis "priešas" buvo pati koplyčia. Ji siaura su labai žemomis lubomis, turi prastą akustiką. Tas "priešas" mergaitėms suteikė nerimą, kas buvo galima pastebėti pirmoje programos dalyje, bet, po pertraukos, pailsėjusios mergaitės padarėjo: jautėsi laisviai ir giedojo užtikrintai.

Teko apgailestauti, kad nebuvo laikomasi programos. Pirmoje dalyje, kai kas buvo giedama iš antrosios ir atvirksčiai. Buvo atlikta ir į programą neįtrauktų kūrinių, nepranešant, kas jie ir kas jų autoriai. To reikėtų vengti. Buvo pasakytos net trys kalbos. Išskyrus universiteto dekaną žodį, kitų dviejų, galėjo ir nebūti.

Ansamblio choro vadovė Nijolė Stankutė-Jautakienė, koncertmeisterė Salvinija Jautakaitė, kuri porą kūrinių pati dirigavo, akompanavo vargonais arba piano, ir visos mergaitės buvo apdovanotos gėlėmis ir gausiais plojimais.

Nežiūrint labai nepalankaus oro, į koncertą susirinko apie 150 žmonių. Jų tarpe ir buvęs garšaus Kauno berniukų choro vadovas Perelšteinas. Jam choro vadovė N. Jautakienė įteikė gėlių.

Po programos, visi į koncertą atsilankiusieji, buvo pakviesti pasivašinti kava bei pyragaičiais ir susitikti su choristėmis ir jų vadovėmis.